

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. ¹ 395/Υ/2008
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου, του κτιρίου των Γραφείων της (Κότσικα 1Α & Πατησίων), την 21^η Ιουνίου 2007, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Σπυρίδων Ζησιμόπουλος

Μέλη: Αριστομένης Κομισόπουλος,

Αριστέα Σινανιώτη,

Φαίδων Στράτος,

Γαρυφαλιά Αθανασίου,

Χρήστος Ιωάννου,

Δέσποινα Κλαβανίδου, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Βασιλείου-Σπυρίδωνα Χριστιανού,

Ευθύμιος Πουρναράκης, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Απόστολου Ρεφενέ,

Δημήτριος Γιαννέλης,

Ελίζα Αλεξανδρίδου, και

Γεωργία Μπεχρή-Κεχαγιόγλου

Τα λοιπά τακτικά ή/και αναπληρωματικά αυτών μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής “Ε.Α.” ή “Επιτροπή”), αν και προσκληθέντα, δεν προσήλθαν στη συνεδρίαση, λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Γραμματέας: Όλγα-Ανίτα Ραφτοπούλου, κωλυομένης της τακτικής Γραμματέως Αικατερίνης Τριβέλη.

Θέμα της συνεδρίασης ήταν η λήψη απόφασης επί της με αριθ. πρωτ. 1760/16.4.2007 Εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού που αφορά τη “**Συνεξέταση των με αριθ. πρωτ. 1481/14.3.06, 4717/26.7.06 και 4718/26.7.06 καταγγελιών των 1) Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε., 2) ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ, και 3) ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.,** αντίστοιχα, κατά της **ΔΙΑ HELLAS Α.Ε.** για παράβαση των άρθρων 1 παρ.1 και 2α του ν. 703/77, ως ισχύει”.

¹ Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ.7 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1890/Β’/29.12.2006), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

Στη συνεδρίαση είχαν νομίμως κλητευθεί και παρέστησαν: **(α)** για την καταγγέλλουσα εταιρεία «Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.» (εφεξής “ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ” ή “α’ καταγγέλλουσα”), ο νόμιμος εκπρόσωπός της Δημήτριος Δημητριάδης, συνδιαχειριστής αυτής, μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Μιχαήλ Μαρτσέκη, Αθανάσιου Τετώρου και Ανδρομάχης Γεωργοπούλου, **(β)** η καταγγέλλουσα Κοντοχρήστου Χρυσούλα του Χρήστου (εφεξής “ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ” ή “β’ καταγγέλλουσα”), μετά των ως άνω πληρεξουσίων δικηγόρων Μιχαήλ Μαρτσέκη, Αθανάσιου Τετώρου και Ανδρομάχης Γεωργοπούλου, **(γ)** για την καταγγέλλουσα εταιρεία «ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.» (εφεξής “ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ” ή “γ’ καταγγέλλουσα”), ο νόμιμος εκπρόσωπός της Πέτρος Τσορμπατζόγλου μετά των ως άνω πληρεξουσίων δικηγόρων Μιχαήλ Μαρτσέκη, Αθανάσιου Τετώρου και Ανδρομάχης Γεωργοπούλου, και **(δ)** για την εταιρεία ΔΙΑ HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ, με τον διακριτικό τίτλο «ΔΙΑ HELLAS Α.Ε.» (εφεξής “ΔΙΑ HELLAS” ή “καταγγελλόμενη”) ο νόμιμος εκπρόσωπός της Ιωάννης Αβδελάς, Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής αυτής, μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Παναγιώτη Μπερνίτσα, Γεωργίου Γούτα, Αυγουστίνιας Αλμυρούδη και Ευαγγελίας Νισυρίου.

Η συζήτηση της ανωτέρω υπόθεσης συνεχίσθηκε και κατά στις συνεδριάσεις της Επιτροπής: α) της 11^{ης} Ιουλίου 2007 (ημέρα Τετάρτη και ώρα 14:00), και β) της 11^{ης} Οκτωβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00), οπότε και ολοκληρώθηκε. Οι παραπάνω συνεδριάσεις έλαβαν χώρα στην ως άνω αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτιρίου των Γραφείων της Ε.Α..

Στην αρχή της συζήτησης, το λόγο έλαβε η Γενική Εισηγήτρια Σοφία Καμπερίδου, Προϊσταμένη της Α’ Διεύθυνσης Εφαρμογής και αναπληρώτρια Γενική Διευθύντρια της Γ.Δ.Α., η οποία ανέπτυξε συνοπτικά τη με αριθ. πρωτ. 1760/16.4.2007 γραπτή εισήγηση της Υπηρεσίας και κατέληξε ότι πρόταση της Υπηρεσίας είναι η εξής:

- i. «Να υποχρεωθεί η εταιρεία ΔΙΑ HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ να παύσει τις διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 1, 81 και 2α και να παραλείπει αυτές στο μέλλον,
- ii. Να απειληθεί η ανωτέρω εταιρεία με πρόστιμο και χρηματική ποινή όταν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης,
- iii. Να επιβληθεί πρόστιμο στην ανωτέρω εταιρεία για τη παράβαση του καθορισμού τιμών μεταπώλησης, το ποσοστό του οποίου, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ε.Α, υπολογίζεται επί των ετησίων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά (2001-2006),
- iv. Να επιβληθεί πρόστιμο στην ανωτέρω εταιρεία για τη παράλειψη γνωστοποίησης των συμβάσεων δικαιόχρησης με τις δικαιοδόχους της (που συνήφθησαν μετά την 02-08-2005),

- v. Να αναδιατυπωθεί ο όρος 6.5 της σύμβασης της ΔΙΑ με τις δικαιούχους (βλ. ανωτέρω).
- vi. Να απαλειφθεί από τον όρο 9.5 της σύμβασης της ΔΙΑ με τις δικαιούχους η έννοια «λίστα τιμών» (βλ. ανωτέρω).»

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των ενδιαφερομένων μερών, οι οποίοι ανέπτυξαν τις απόψεις τους, απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής Επιτροπή ή Ε.Α.), και ζήτησαν, οι μεν καταγγελλόμενες να γίνει δεκτή η εισήγηση της Γ.Δ.Α., η δε καταγγελλόμενη την απόρριψη των αιτιάσεων της Γ.Δ.Α., όπως αυτές αναφέρονται στην ως άνω με αριθ. πρωτ. 1760/16.4.2007 εισήγηση.

Επίσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη ζήτησαν από την Επιτροπή την εξέταση μαρτύρων για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους, η δε Επιτροπή, αποδεχόμενη το αίτημά τους, εξέτασε ενόρκως τους παρακάτω μάρτυρες: α) τον μάρτυρα της α΄ καταγγέλλουσας [...], β) τον μάρτυρα της α΄ καταγγέλλουσας [...], γ) τον μάρτυρα της γ΄ καταγγέλλουσας [...], δ) τον μάρτυρα της β΄ καταγγέλλουσας, [...], ε) τον μάρτυρα της καταγγελλόμενης [...], στ) τον μάρτυρα της καταγγελλόμενης [...], και ζ) τον μάρτυρα της καταγγελλόμενης, [...].

Μετά την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και της εξέτασης των μαρτύρων, τα ενδιαφερόμενα μέρη ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία μέχρι την 19.10.2007, ημέρα Παρασκευή, προκειμένου να υποβάλλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνήλθε σε Διάσκεψη κατά τη συνεδρίαση της 1^{ης} Νοεμβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00), την οποία συνέχισε κατά τις συνεδριάσεις: α) της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00), β) της 11^{ης} Ιανουαρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 14:00), γ) της 13^{ης} Μαρτίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:30), δ) 20^{ης} Μαρτίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00), ε) της 10^{ης} Απριλίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:30), και δ) την 22^α Μαΐου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 09:00). Οι ανωτέρω συνεδριάσεις έλαβαν χώρα στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτηρίου των Γραφείων της. Το μέλος της Επιτροπής Ανταγωνισμού κ. Γαρυφαλιά Αθανασίου, λόγω απουσίας της στην αλλοδαπή, δεν συμμετείχε στη συνεδρίαση της 11^{ης} Οκτωβρίου 2007 για τη συνέχιση της συζήτησης της ως άνω υπόθεσης καθώς και στις διασκέψεις και δεν συμμετείχε στη λήψη της απόφασης. Τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα οποία για διάφορους λόγους απουσίαζαν σε ορισμένες συνεδριάσεις, είχαν εγκαίρως ενημερωθεί πλήρως από τον Πρόεδρο της Επιτροπής για όλα όσα έλαβαν χώρα στις συνεδριάσεις αυτές, καθώς επίσης τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που συμμετείχαν στη λήψη της παρούσας απόφασης δήλωσαν ότι έχουν ενημερωθεί σε κάθε περίπτωση πλήρως και αναλυτικώς για το σύνολο του φακέλου και του αποδεικτικού υλικού.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διάσκεψή της, αφού έλαβε υπόψη της όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση της Γ.Δ.Α., τις ενστάσεις και τις απόψεις που διετύπωσαν εγγράφως και προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματά τους τα οποία υπέβαλαν, τις ένορκες

βεβαιώσεις μαρτύρων, καθώς και τα όσα κατέθεσαν οι μάρτυρες κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Την 1.9.2005 η εταιρεία Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. (εφεξής ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ) γνωστοποίησε στην Υπηρεσία μας, βάσει του άρθρου 21 ν.703/77, την από 19.11.04 σύμβαση δικαιόχρησης που σύνηψε με την εταιρεία ΔΙΑ HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΊΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ (εφεξής ΔΙΑ), στο πλαίσιο της οποίας η ΔΙΑ (δικαιοπάροχος) εξουσιοδοτεί την ανεξάρτητη εμπορική εταιρεία ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ (δικαιοδόχος) να εγκαταστήσει και να εκμεταλλεύεται, στο όνομά της και για λογαριασμό της, μία επιχείρηση ΔΙΑ στο κατάστημά της, με σκοπό τη λιανική πώληση των «προϊόντων ΔΙΑ», σύμφωνα με τους όρους της ως άνω σύμβασης. Στη συνέχεια, την 4.3.06, η ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ κατέθεσε στην Υπηρεσία μας την με αριθ. ημ. πρωτ. 1481 καταγγελία κατά της ΔΙΑ, για παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 και 2α ν.703/77 σε εφαρμογή του άρθρου 24 του ίδιου νόμου.

Επίσης, την 26.7.06 οι επιχειρήσεις ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ (εφεξής ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ) και ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε. (εφεξής ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ), κατέθεσαν στην Υπηρεσία τις με ημ.α.π. 4717 και 4718, αντίστοιχα, καταγγελίες κατά της ΔΙΑ για παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 και 2^α ν.703/77.

Για τις ανάγκες της εισήγησης οι ανωτέρω καταγγέλλουσες θα καλούνται εφεξής από κοινού και ως «οι Δικαιοδόχοι».

Σύμφωνα με τις παραπάνω καταγγελίες, που έχουν συναφές περιεχόμενο, η ΔΙΑ επιβάλλει στις Δικαιοδόχους, βάσει της σύμβασης αλλά και δια του λογισμικού των ταμειακών μηχανών το οποίο τους υποχρεώνει να χρησιμοποιούν, τον καθορισμό των τιμών μεταπώλησης των «προϊόντων ΔΙΑ» που εμπορεύονται, ενώ παράλληλα τους υποχρεώνει να προμηθεύονται αποκλειστικά από την ίδια τα προϊόντα αυτά.

II. ΤΑ ΜΕΡΗ

A. Οι καταγγέλλουσες

1. Η ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ την 19.11.04 υπέγραψε ιδιωτικό συμφωνητικό με την ΔΙΑ για τη λειτουργία επιχείρησης λιανικής πώλησης (σούπερ μάρκετ) ΔΙΑ με το σύστημα δικαιόχρησης στο κατάστημα το οποίο μισθώνει στην Παραλία Σιλιβαινιώτικων, Ακράτα, Αχαΐας. Το συμφωνητικό ήταν διάρκειας τριών ετών με ρήτρα για αυτόματη ανανέωση του για ένα επιπλέον έτος (πλην της περιπτώσεως που αυτό ήθελε καταγγελθεί από κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη) και γνωστοποιήθηκε στην Υπηρεσία μόνο από την καταγγέλλουσα.

Το ανωτέρω συμφωνητικό έχει πλέον λυθεί, μετά την από 30-6-2006 καταγγελία της ΔΙΑ.

2. Η **ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ** την 19.11.01 μισθώνει κατάστημα, 170 τ.μ. περίπου. υπέγραψε ιδιωτικό συμφωνητικό με τη ΔΙΑ, για τη λειτουργία επιχείρησης λιανικής πώλησης (σούπερ μάρκετ) ΔΙΑ με το σύστημα δικαιόχρησης στο κατάστημα το οποίο μισθώνει στην Παραλία Αυλίδας. Η διάρκεια του συμφωνητικού ορίστηκε σε τρία έτη, και, σύμφωνα με την καταγγέλλουσα, κατόπιν σιωπηρής παράτασης κατέστη τούτο αορίστου χρόνου ώστε το κατάστημα να συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι και σήμερα.

3. Η **ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ** μισθώνει κατάστημα στον Ορχομενό. Το εν λόγω κατάστημα λειτουργούσε ως σούπερ μάρκετ με το σύστημα δικαιόχρησης η εταιρεία ΜΗΤΣΗ & ΣΙΑ Ο.Ε. (εφεξής ΜΗΤΣΗ) από 27.9.01, βάσει του από 12.9.01 ιδιωτικού συμφωνητικού που είχε υπογράψει με τη ΔΙΑ. Στις 16.11.05 οι ΔΙΑ και ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ υπέγραψαν ιδιωτικό συμφωνητικό με το οποίο συμφώνησαν ότι η εκ τρίτου συμβαλλόμενη εταιρεία ΜΗΤΣΗ αποχώρησε από την εκμετάλλευση του καταστήματος και η ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ υποκατέστησε αυτήν και υπεισήλθε σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της, που απέρρεαν από το από 12.9.01 συμφωνητικό, διάρκειας τριών ετών αρχικά, που παρατάθηκε με το συμφωνητικό της 16.11.05 μέχρι 12.9.06. Στις 31.5.06 η ΔΙΑ απέστειλε εξώδικη δήλωση-καταγγελία προς την ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ με την οποία κατήγγειλε το ως άνω ιδιωτικό συμφωνητικό.

Β. Η καταγγελλόμενη

Η ΔΙΑ ιδρύθηκε το 1994, αλλά ξεκίνησε δραστηριότητές τον Ιούλιο 1995. Το 80% του μετοχικού κεφαλαίου της ανήκει στον όμιλο ΔΙΑ Ισπανίας και το υπόλοιπο 20% στην εταιρεία ΑΦΟΙ ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΙ Α.Ε. .

Αντικείμενο της εταιρείας είναι η οργάνωση και διαχείριση εμπορικών καταστημάτων (αλυσίδα σούπερ μάρκετ) και συγκεκριμένα discount σούπερ μάρκετ, τη φιλοσοφία των οποίων και εισήγαγε στην Ελλάδα.

Σήμερα διαθέτει 275 εταιρικά καταστήματα και περί τα 92 που λειτουργούν με το σύστημα δικαιόχρησης. Όλα τα καταστήματα ΔΙΑ που λειτουργούν με το σύστημα δικαιόχρησης βρίσκονται εκτός Αθηνών, πλην ενός.

Σκοπός του δικτύου δικαιόχρησης της εταιρείας είναι να συμπληρώσει την ανάπτυξη των ιδιόκτητων καταστημάτων, σε ημιαστικές περιοχές των 2.500–5.000 κατοίκων στην ηπειρωτική και νησιώτικη Ελλάδα.

Τα καταστήματα ΔΙΑ διαθέτουν ποικιλία 2.200 κωδικών προϊόντων, εκ των οποίων το 50% περίπου είναι ιδιωτικής ετικέτας (ΔΙΑ) και το υπόλοιπο επώνυμα είδη τρίτων-προμηθευτών. Η διαπραγμάτευση για την προμήθεια των επώνυμων προϊόντων τρίτων γίνεται από κοινού [...].

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε η ΔΙΑ, οι ενοποιημένοι κύκλοι εργασιών της τα έτη 2000 έως και 2005 ήταν 146.412.081 ευρώ για το έτος 2000, 186.949.401 ευρώ για το έτος 2001, 225.170.275 ευρώ για το έτος 2002, 268.963.966 ευρώ για το έτος 2003, 303.262.008 ευρώ για το έτος 2004 και 354.771.109 ευρώ για το έτος 2005. Τα ποσοστά του κύκλου εργασιών που αφορούν πωλήσεις προς καταστήματα δικαιοδόχων, τα αντίστοιχα έτη ήταν [...], [...], [...], [...], [...] και [...], ενώ ο κύκλος εργασιών της από καταστήματα που λειτουργεί με το σύστημα δικαιόχρησης ήταν [...]

ευρώ για το έτος 2000, [...] ευρώ για το έτος 2001, [...] ευρώ για το έτος 2002, [...] ευρώ για το έτος 2003, [...] ευρώ για το έτος 2004 και [...] ευρώ για το έτος 2005.

III. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

A. Οι καταγγέλλουσες αναφερόμενες στις συμβάσεις δικαιόχρησης που έχουν συνάψει με την καθ' ης εκθέτουν και υποστηρίζουν μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

i. Κάθε σύμβαση δεν είναι «ατομική ..., έστω προδιατυπωμένη για τη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά ...προδιατυπωμένη μονομερώς για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων...».

ii. Η καθ' ης, με τις συμβάσεις δικαιόχρησης υποχρεώνει τις καταγγέλλουσες-δικαιούχους της να προμηθεύονται τα «προϊόντα DIA», αποκλειστικά μέσω του συστήματος διανομής της DIA. Περαιτέρω η καθ' ης θεωρεί ως προϊόν DIA «οποιοδήποτε εμπόρευμα αποφασίζει η δικαιούχος να βρίσκεται στα ράφια των super market DIA. Κατά τις καταγγέλλουσες τέτοιου είδους περιορισμοί απέκλειαν «την ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά προϊόντων, χωρίς να εξυπηρετούν το σκοπό που επικαλούνται» και συντελούν στην κατάργηση της οικονομικής ελευθερίας κάθε καταγγέλλουσας-δικαιούχου.

iii. Οι καταγγέλλουσες δεν έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν τις τιμές λιανικής που καθορίζονται μέσω του κεντρικού υπολογιστή της DIA. Δεδομένης αφενός της υποχρέωσης αποκλειστικής προμήθειας όλων των προϊόντων DIA από την καθ' ης σύμφωνα με τις τιμές που εκείνη καθορίζει και αφετέρου της αδυναμίας της δικαιούχου-καταγγέλλουσας να αλλάξει τις τιμές λιανικής που καθορίζει η καθ' ης μέσω του λειτουργικού συστήματος των ταμειακών μηχανών, οι καταγγέλλουσες θεωρούν ότι η καθ' ης καθορίζει εκ των προτέρων το ποσοστό κέρδους των επιχειρήσεών τους.

iv. Αναφορικά με τους όρους 11.1. και 11.2. της σύμβασης που αφορούν στη διαφημιστική προώθηση των προϊόντων DIA και στην οικονομική συμμετοχή των δικαιούχων σε αυτή, οι καταγγέλλουσες αναφέρουν ότι «Η συνδιαφήμιση, με άγνωστο το ύψος της διαφημιστικής συμμετοχής του λιανοπωλητή και όποτε αυτή κρίνεται αναγκαία από τον προμηθευτή, συνιστά παραμορφωτική επέμβαση στο διαφημιστικό ανταγωνισμό. Το ίδιο ισχύει και για την υποχρέωση συμμετοχής στα έξοδα διαφήμισης ως όρος υποχρεωτικός και καθορισμένος κατά ποσό, χωρίς να προσδιορίζεται η συγκεκριμένη ωφέλεια του καταστήματος...».

B. Πέραν των ανωτέρω, κάθε μία των καταγγελλουσών αναφέρει επιπρόσθετα και τα εξής:

1. Η ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ επισημαίνει ότι:

i. Η ίδια γνωστοποίησε στην Ε.Α. την από 19.11.04 σύμβασή της με τη DIA, κατ' εφαρμογή του άρ. 21 ν.703/77 όπως τροποποιήθηκε με το άρ. 34 ν.3373/2005. Αντιθέτως, η καθ' ης δεν έχει προβεί σε γνωστοποίηση της σύμβασης ούτε έχει υποβάλλει αίτηση για έκδοση απόφασης εξαίρεσης κατ' άρθρο 1(3) ή αρνητικής πιστοποίησης κατ' άρθρο 11(1) ν.703/77.

ii. Η ποσοστιαία αναλογία των προϊόντων που εμπορεύεται στο κατάστημά της, όπως προέκυψε από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του ήταν «[...]»% για τα προϊόντα τρίτων και μόλις το [...]»% για τα προϊόντα με τα σήματα και τα διακριτικά γνωρίσματα της δικαιοπαρόχου».

iii. Στην προσπάθεια της ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ να προσεγγίσει τις παραγωγούς εταιρείες για να διαπραγματευτεί απευθείας την προμήθεια εμπορευμάτων για το κατάστημά της, έλαβε αρνητική απάντηση με το αιτιολογικό ότι υφίστανται ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ αυτών και της DIA.

iv. Η διάρκεια του ιδιωτικού συμφωνητικού δικαιόχρησης είναι τρι(3)ετής γεγονός που δεν συνάδει με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για το franchising ο οποίος προβλέπει ότι η διάρκεια μιας σύμβασης θα πρέπει να είναι τόσο μακρά, ώστε να επιτρέπει στις δικαιοδόχους να αποσβέσουν τις αρχικές τους επενδύσεις.

2. Η ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ επισημαίνει επιπλέον ότι το λογισμικό σύστημα της DIA περιλαμβάνεται στο «πακέτο» της, δηλ. στο εγχειρίδιο λειτουργιών που αναλαμβάνει να υιοθετήσει η δικαιοδόχος βάσει της σύμβασης. Συνεπώς, από την ίδια τη σύμβαση προκύπτει η δυνατότητα επιβολής παγίων τιμών μεταπώλησης στο κατάστημα, η οποία πραγματοποιείται μέσω του εν λόγω λογισμικού συστήματος.

3. Η ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ επισημαίνει επιπλέον ότι η καθ' ης της επιβάλλει τιμές λιανικής πώλησης πολλές φορές κάτω από το κόστος προμήθειας.

IV. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΟΧΡΗΣΗΣ

Η προδιατυπωμένη σύμβαση που υπέγραψαν και οι τρεις καταγγέλλουσες αποτελείται από το προοίμιο, 21 άρθρα/όρους και 5 παραρτήματα. Οι συμβάσεις των ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ και ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ με τη DIA υπεγράφησαν το 2001 και το κείμενό τους έχει μικρές διαφοροποιήσεις από τη σύμβαση της ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ με τη DIA, η οποία υπεγράφη μεταγενέστερα το 2004.

Στο Προοίμιο των συμβάσεων ορίζονται η φύση και οι λειτουργίες της αλυσίδας DIA. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων αναφέρονται: α) Η «εμπορική φόρμουλα DIA», η οποία συνίσταται σε συγκεκριμένα δικαιώματα βιομηχανικής/πνευματικής ιδιοκτησίας, στην εμπορική φήμη, σε μεθόδους ελέγχου αποθηκών/απογραφών και λειτουργίας, σε αποτελεσματικό know-how, τεχνικές διαχείρισης, διοίκησης και πωλήσεων, προώθησης και διαφήμισης. β) Η «φιλοσοφία DIA», η οποία συνδέει με τον καλύτερο τρόπο την ποιότητα και την προσφορά των εμπορευμάτων σε χαμηλές και ανταγωνιστικές τιμές χάρη στη δημιουργία, εφαρμογή, ανάπτυξη και ενίσχυση των μεθόδων πωλήσεως, διαχείρισης, διοίκησης. γ) Το «προϊόν DIA». δ) Το σύστημα διανομής DIA.

Οι όροι της σύμβασης ρυθμίζουν μεταξύ άλλων τα εξής:

i. Το αντικείμενο της σύμβασης, που συνίσταται στη δημιουργία εμπορικής συνεργασίας μεταξύ της DIA και της δικαιοδόχου με το σύστημα FRANCHISING, την αποκλειστικότητα, το δικαίωμα εισόδου καθώς και θέματα σχετικά με τη λειτουργία του καταστήματος, όπως οι απαιτούμενες εγγυήσεις, η θέση, η ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του, ο σκοπός, η εικόνα του, τα διακριτικά αντικείμενα, η εκμετάλλευση και

ο μηχανολογικός εξοπλισμός που οφείλει να διαθέτει το κατάστημα. Επίσης, στο πλαίσιο της σύμβασης παραχωρείται στην δικαιοδόχο μία αποκλειστική ζώνη για την εκμετάλλευση του καταστήματος. Παράλληλα εισάγεται απαγόρευση πώλησης από τον δικαιοδόχο, εμπορίας ή η με οποιοδήποτε μέσο προώθησης στο κατάστημα κάθε άλλου προϊόντος εκτός των προϊόντων ΔΙΑ (παρ. 4.4.2). Εξάλλου «προϊόντα ΔΙΑ» θεωρούνται όχι μόνον εκείνα που είναι καταχωρημένα και διακρίνονται με το σήμα ή οποιαδήποτε άλλη διακριτική ένδειξη ΔΙΑ, αλλά και εκείνα τα προϊόντα, διατροφής ή μη, που να είναι επίσης, στο παρόν ή στο μέλλον, αντικείμενο εμπορίας από τη ΔΙΑ (παρ. 4.4.3.).

ii. Το αρχικό απόθεμα, τους όρους παραγγελιών και παράδοσης, τα ελάχιστα όρια αγορών και τις απαιτούμενες εγγυήσεις από την δικαιοδόχο. Ειδικότερα, στη σύμβαση αναφέρονται τα εξής. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι τα προϊόντα ΔΙΑ που παρέχονται από τη ΔΙΑ στην δικαιοδόχο θα πωλούνται σε αυτήν με την έκπτωση που ορίζεται στο Παράρτημα του συμφωνητικού, η οποία θα καθορίζεται κάθε φορά από τη ΔΙΑ σε σχέση με την οικονομική και εμπορική πολιτική της και η οποία θα γίνεται στην τιμή λιανικής πώλησης (δηλαδή «τιμή στο ράφι») των προϊόντων ΔΙΑ που εμφανίζεται ως προτεινόμενη στο δελτίο αποστολής που θα συνοδεύει κάθε παραγγελία (παρ. 6.5).

iii. Τις υποχρεώσεις της ΔΙΑ και της Δικαιοδόχου. Στο πλαίσιο αυτών των υποχρεώσεων η ΔΙΑ οφείλει να παρέχει πληροφορίες, λίστες τιμών, να επισκέπτεται το κατάστημα κά., ενώ η Δικαιοδόχος δεσμεύεται να υιοθετεί και να αναπτύσσει την εμπορική πολιτική της ΔΙΑ, να αγοράζει τα προϊόντα ΔΙΑ που θα πωλεί στο κατάστημα απευθείας και αποκλειστικά από τη ΔΙΑ, να παρέχει στην τελευταία κάθε πληροφορία και να δέχεται τη διενέργεια στο κατάστημα κάθε ελέγχου που καθιερώνει κάθε φορά η ΔΙΑ με σκοπό να διαπιστώσει την εκπλήρωση από την δικαιοδόχο όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από το συμφωνητικό.

iv. Τη διαφήμιση, την υποχρέωση μη ανταγωνισμού, τα δικαιώματα βιομηχανικής/πνευματικής ιδιοκτησίας, την εχεμύθεια και το απόρρητο της σύμβασης.

v. Τις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων, θέματα σχετικά με την μεταβίβαση, την εκχώρηση και την υποκατάσταση του καταστήματος, τη διάρκεια και τις περιπτώσεις λύσης της σύμβασης. Ειδικότερα η διάρκεια του συμφωνητικού συμφωνείται για τρία χρόνια, ενώ μετά την ημερομηνία λήξης του παρατείνεται αυτόματα για χρονικό διάστημα ενός έτους, εκτός αν καταγγελθεί από κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη για κάποιον από τους λόγους που προβλέπονται στο συμφωνητικό.

Επιπλέον, στη σύμβαση της ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ υπάρχει προσάρτημα, το οποίο διαθέτει τέσσερα κεφάλαια, που αφορούν στα εξής: 1) Διοίκηση, 2) Προμήθειες Εμπορευμάτων, 3) Προμήθειες Υλικών και 4) Έντυπα/Δελτία Κίνησης Προϊόντων.

V. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ - ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ

A. Σχετική αγορά προϊόντων

Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.

Στην υπό κρίση περίπτωση ως σχετική αγορά προϊόντων λαμβάνεται η αγορά της λιανικής πώλησης ειδών σούπερ μάρκετ (σ/μ), στην οποία δραστηριοποιούνται τόσο η καταγγελλόμενη εταιρεία DIA όσο και οι καταγγέλλουσες, μέσω του δικτύου δικαιόχρησης της πρώτης. Η εν λόγω αγορά αποτελείται από όλα τα καταναλωτικά προϊόντα που πωλούνται σε περιβάλλον σ/μ (ήτοι τρόφιμα και ποτά, είδη ατομικής χρήσης, οικιακής χρήσης και γενικά καταναλωτικά αγαθά) και περιλαμβάνει και τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας (private label) και τα «επώνυμα» προϊόντα που εμπορεύονται τα εν λόγω καταστήματα (βλ. Ε.Α. 17/1995, 106/Π/1999, 176/Π/2001, 194/Π/2001, 204/Π/2001, 277/ΙV/2005, Case No IV/M.1612 – Wal-Mart/ASDA της 23.7.99, παρ. 7). Από τον παραπάνω ορισμό αγοράς αποκλείονται μόνο εξειδικευμένα καταστήματα λιανικής πώλησης (βλ. Case No IV / M .914 – TESCO / ABF της 5.5.97, παρ. 9, Case No IV / M.1612 – Wal - Mart / ASDA της 23.7.99. παρ. 7).

Η αγορά της λιανικής πώλησης ειδών σ/μ μπορεί να διακριθεί περαιτέρω ως ακολούθως:

α) Αλυσίδες καταστημάτων (σ/μ και υπερμάρκετ), των οποίων κύρια χαρακτηριστικά είναι ότι απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή για μαζικές αγορές κυρίως τροφίμων, διαθέτουν μεγάλες επιφάνειες (από 200 τ.μ-2.500 τ.μ τα σ/μ και από 2.500 τ.μ και άνω τα υπερμάρκετ), οι πελάτες τους αυτοεξυπηρετούνται, ο εφοδιασμός τους γίνεται μέσω κεντρικών αποθηκών, διαθέτουν μεγάλη ποικιλία προϊόντων (8.000-10.000 κωδικούς) καθώς και προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας και οι τιμές λιανικής πώλησης των προϊόντων είναι γενικά χαμηλές σε σχέση με τα παραδοσιακά παντοπωλεία. Οι αλυσίδες των σ/μ περιλαμβάνουν τις μεγάλες αλυσίδες με πανελλαδικά δίκτυα καταστημάτων και τις μικρότερες αλυσίδες που επεκτείνονται τοπικά,

β) «Εκπτώτικα καταστήματα» (discount stores και hard discount stores), με κύρια χαρακτηριστικά τις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές λόγω κυρίως του χαμηλού κόστους λειτουργίας, την σχετικά μικρή ποικιλία προϊόντων (με έμφαση στα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας), το μικρό μέσο εμβαδόν ανά κατάστημα, το μεγάλο αριθμό και την αντίστοιχη διασπορά καταστημάτων, και

γ) Μεμονωμένα καταστήματα σ/μ ή/και παραδοσιακά παντοπωλεία, τα οποία παρέχουν μερικά σημαντικά πλεονεκτήματα όπως προσωπική εξυπηρέτηση, ευκολία πρόσβασης, εκτεταμένο ωράριο κλπ. και θα μπορούσαν να θεωρηθούν εν μέρει ανταγωνιστές των σ/μ στο βαθμό που αποτελούν για τον μέσο καταναλωτή μία λογική εναλλακτική δυνατότητα για την κάλυψη των αναγκών του σε είδη διατροφής (Ε.Α 17/1995 και 106/Π/1999).

Εκτός από τα παραπάνω, στον κλάδο δραστηριοποιούνται και τα καταστήματα τύπου «CASH AND CARRY», στα οποία γίνονται χονδρικές πωλήσεις (μετρητοίς) σε λιανοπωλητές και όχι στον τελικό καταναλωτή και τα οποία ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στη σχετική αγορά στην υπό κρίση υπόθεση.

Ο βαθμός υποκατάστασης των υπηρεσιών που παρέχουν οι παραπάνω κατηγορίες καταστημάτων είναι σημαντικός αν και διαφοροποιείται κατά περίπτωση αναλόγως κυρίως της περιοχής αναφοράς (αστικές, ημιαστικές, αγροτικές περιοχές), αφού οι διαφορετικές ανάγκες των κατοίκων διαφορετικών περιοχών οδηγούν και σε διαφοροποίηση του τρόπου ζωής και των συνθηκών τους ως καταναλωτών.

Β. Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού.

Στη λιανική πώληση ειδών σ/μ ως σχετική γεωγραφική αγορά μπορεί να ληφθεί : (α) ο νομός της χώρας καθώς και οι όμοροι σ' αυτόν νομοί, στους οποίους δραστηριοποιούνται τα μέρη (και μέσω τυχόν δικτύου καταστημάτων τους), αν ληφθεί ως κριτήριο το αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό για τον τελικό καταναλωτή και (β) όλη η ελληνική επικράτεια, αν ληφθεί ως κριτήριο το αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό για τους προμηθευτές των αλυσίδων (βιομηχανίες, βιοτεχνίες, εισαγωγείς) [Ε.Α. 106/Π/1999, 176/Π/2001, 194Α/Π/2001, 203/Π/2001 και 204/Π/2001].

Στην υπό κρίση υπόθεση, ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται η ελληνική επικράτεια (ή έστω οι γεωγραφικές ζώνες στις οποίες λειτουργούν καταστήματα της αλυσίδας ΔΙΑ), εφόσον η καταγγελλόμενη συμπεριφορά της ΔΙΑ επεκτείνεται σε όλο το δίκτυο των δικαιούχων που λειτουργούν καταστήματα ΔΙΑ ή εφόσον η προσκομισθείσα σύμβαση εμπεριέχει όρους οι οποίοι να επηρεάζουν και τους προμηθευτές των μερών. Σε ότι αφορά τις καταγγελλουσες επιχειρήσεις, ως σχετικές γεωγραφικές αγορές θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι, βάσει των από 12.9.01, 19.11.01 και 19.11.04 ιδιωτικών συμφωνητικών, οριοθετημένες περιοχές δραστηριότητάς των καταγγελλουσών, ήτοι οι Νομοί Βοιωτίας, Ευβοίας και Αχαΐας, αντίστοιχα. Στην υπό κρίση όμως υπόθεση η περαιτέρω εξέταση των αγορών αυτών παρέλκει διότι η κρινόμενη συμπεριφορά της καθ' ης εξετάζεται ως προς το σύνολο του δικτύου της σε όλη την επικράτεια (Ε.Α. 332/Υ/2007).

Γ. Μερίδια αγοράς

Σύμφωνα με έρευνα της ICAP (2003), το 2002, η εταιρεία CARREFOUR S.A. κατείχε την 1^η θέση στη σχετική αγορά των σ/μ στην Ευρώπη βάσει πωλήσεων. Στην εγχώρια αγορά το μερίδιο της εταιρείας ΚΑΡΦΟΥΡ-ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ μαζί με αυτό της θυγατρικής της ΔΙΑ HELLAS A.E. ανερχόταν σε 18% (=15,3%+2,6%) έναντι της δεύτερης μεγαλύτερης αλυσίδας ΑΛΦΑ ΒΗΤΑ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. η οποία κατά την ίδια περίοδο είχε μερίδιο 8,6% (και ως όμιλος 11,7), της ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ Ι. & Σ. Α.Ε.Ε. με 8,3% και του ομίλου ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ με 7,1%.

Σύμφωνα με νέα έρευνα του IOBE (2006) τα μερίδια των παραπάνω επιχειρήσεων του κλάδου για τα έτη 2002 και 2003, όπως αυτά έχουν υπολογιστεί από το λόγο του κύκλου εργασιών κάθε Ομίλου στο συνολικό κύκλο εργασιών των εταιρειών του κλάδου είναι τα εξής: ΚΑΡΦΟΥΡ (συμπεριλαμβανομένου του ποσοστού της θυγατρικής ΔΙΑ) 19, 1 για το έτος 2002 και 19, 3 για το έτος 2003, Α-Β ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ 12,4 για το έτος 2002 και 12, 0 για το 2003, ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ 8,8 για το 2002 και 8,6 για το 2003, ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ 7,2 για το 2002 και 7,1 για το 2003.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε η ΔΙΑ, το μερίδιο της εταιρείας τα έτη 2000 έως 2005 εξελίχθηκε ως εξής: [...] % για το 2000, [...] % για το 2001, [...] % για το 2002, [...] % για το 2003, [...] % για το 2004 και [...] για το 2005.

Από τα παραπάνω στοιχεία, προκύπτει ότι το μερίδιο της ΔΙΑ στην αγορά των σ/μ αν και παρουσιάζει σταδιακά ανοδική πορεία, παραμένει κάτω του 5%. Επισημαίνεται δε, ότι το

μερίδιο της ΔΙΑ σε πολλές περιπτώσεις συνυπολογίζεται στο μερίδιο του Ομίλου ΚΑΡΦΟΥΡ στον οποίο ανήκει και ο οποίος κατέχει ηγετική θέση την τελευταία πενταετία στην εν λόγω αγορά.

VI. ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ

A. Ένσταση ακυρότητας της Εισήγησης λόγω παρέλευσης της προθεσμίας του άρθρ. 24 παρ. 4 ν. 703/77

Η καταγγελλόμενη ισχυρίζεται ότι έχει εκπνεύσει προ πολλού η προθεσμία έκδοσης απόφασης εκ μέρους της Επιτροπής Ανταγωνισμού, λόγω παρέλευσης των νόμιμων προθεσμιών του άρθρ. 24 παρ. 4 ν. 703/1977.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού απορρίπτει την παραπάνω ένσταση για τους ακόλουθους λόγους:

Η διάταξη του άρθρου 24 παρ. 4 α' ν. 703/77, όπως ισχύει, θέτει πράγματι εξάμηνη προθεσμία από την καταγγελία για την έκδοση απόφασης, η οποία δύναται να παραταθεί, σύμφωνα με τους όρους του άρθρ. 24 παρ. 4 εδ. β', κατά δυο επιπλέον μήνες. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ως άνω προθεσμία δεν είναι αποκλειστική, αλλά έχει αυστηρά ενδεικτικό χαρακτήρα. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ως συλλογικό όργανο της διοίκησης, έχει δημοσίου δικαίου υποχρέωση να εκδίδει αποφάσεις επί καταγγελιών. Κατά συνέπεια η παρέλευση της προθεσμίας που προβλέπει ο νόμος δεν συνιστά λόγο έκπτωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού από την αρμοδιότητά της να εκδίδει αποφάσεις επί καταγγελιών. Σε καμία περίπτωση, άλλωστε, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η προθεσμία της παραπάνω διάταξης τίθεται προς το συμφέρον των καταγγελλομένων, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να επικαλούνται την παρέλευσή της προς όφελός τους. Τέλος, η απουσία συγκεκριμένης ρύθμισης περί παραγραφής τόσο στο πλαίσιο του ν. 703/77 όσο και γενικότερα στο πλαίσιο του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας ενισχύει το επιχείρημα ότι οι εξουσίες της επιτροπής για την επιβολή κυρώσεων δεν υπόκεινται σε αυστηρά χρονικά πλαίσια.

Από τα παραπάνω συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα. Σε αντίθεση προς τα πολιτικά δικαστήρια, που αποβλέπουν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ιδιωτών στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις, μια διοικητική αρχή πρέπει να ενεργεί προς το δημόσιο συμφέρον. Κατά συνέπεια με βάση την εκτίμηση των αναγκών που υπαγορεύει η εξυπηρέτηση του εν λόγω συμφέροντος και με δεδομένες τις δυνατότητες και τα μέσα που διαθέτει, καθορίζει μεταξύ άλλων και τη χρονική σειρά διεκπεραίωσης των υποθέσεων που άπτονται των αρμοδιοτήτων της. Τούτο ισχύει ιδίως όταν σε μια αρχή έχει ανατεθεί μια αποστολή επιτήρησης και ελέγχου τόσο εκτεταμένη και γενική όσο αυτή που έχει ανατεθεί στον τομέα του ανταγωνισμού στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Επομένως, το γεγονός ότι η Επιτροπή ενόψει του συνόλου των περιστάσεων, κυρίως δε με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, επιλαμβάνεται σήμερα της κρινόμενης υπόθεσης είναι σύμφωνο προς τις υποχρεώσεις που υπέχει κατά τον εθνικό και κοινοτικό νομοθέτη.

Επιπρόσθετα, στην προκείμενη περίπτωση δεν προσβλήθηκε το δικαίωμα άμυνας της καταγγελλόμενης. Αντιθέτως, από το πλήθος των αποδεικτικών στοιχείων που επικαλέστηκε και προσκόμισε η καταγγελλόμενη καθώς και από τις μαρτυρικές

καταθέσεις προκύπτει ότι ο διαδραμών χρόνος ουδόλως επηρέασε την ικανότητά της να αμυνθεί αποτελεσματικά. Με βάση τα παραπάνω η εν λόγω ένσταση κρίνεται αβάσιμη και απορριπτέα.

Β. Ένσταση ακυρότητας της διαδικασίας λόγω παραβάσεως του άρθ. 11 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 8275/2006)

Η καταγγελλόμενη ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά παράβαση του άρθρ. 11 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας που επιτρέπει την εξέταση μέχρι τριών μαρτύρων για κάθε διάδικο μέρος, επέτρεψε τις καταγγέλλουσες να εξετάσουν τέσσερις μάρτυρες συνολικά.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού απορρίπτει την παραπάνω ένσταση για τους ακόλουθους λόγους:

Σύμφωνα με το άρθρ. 11 παρ. 2 εδ. β' Κανονισμού Λειτουργίας «Ο αριθμός των μαρτύρων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει για κάθε διάδικο μέρος τους τρεις». Η εν λόγω διάταξη αναφέρεται στον αριθμό των μαρτύρων που οφείλουν να ανακοινώσουν τα μέρη με το γραπτό υπόμνημά τους, εφόσον επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα προφορικής ακρόασης. Κατά συνέπεια η σχετική διάταξη απευθύνεται στα μέρη και σε καμία περίπτωση δεν εισάγει υποχρέωση σε βάρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Εξάλλου, στην ίδια διάταξη προβλέπεται ότι η Επιτροπή σε κάθε περίπτωση διατηρεί την ευχέρεια να αποφασίσει τη διεξαγωγή προφορικής ακρόασεως (άρθ. 11 παρ. 2 εδ. ε'). Στο πλαίσιο αυτής της ευχέρειας η επιτροπή έχει τη δυνατότητα να καλέσει όσους μάρτυρες κρίνει αναγκαίους για να διαμορφώσει ολοκληρωμένη άποψη για την κρινόμενη υπόθεση. Εκδήλωση της ίδιας δυνατότητας αποτελεί, άλλωστε, η διάταξη του άρθρ. 21 παρ. 3 Κανονισμού Λειτουργίας, η οποία παρέχει το δικαίωμα στον Πρόεδρο ή την Ολομέλεια ή το Τμήμα της Επιτροπής στο οποίο συζητείται η υπόθεση να κλητεύσει οποιονδήποτε τρίτο, εφόσον κρίνει ότι η συμμετοχή του συμβάλλει στην εξέταση της υπόθεσης.

Εξάλλου στην εν λόγω υπόθεση υπήρξαν τρεις καταγγελίες, ώστε ο αριθμός των μαρτύρων που τελικά εξετάστηκαν να μην υπερβαίνει τελικά τον προβλεπόμενο από το άρθρ. 11 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας. Το γεγονός ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο της δυνατότητας που προβλέπεται στο άρθρ. 18 Κανονισμού Λειτουργίας, αποφάσισε την από κοινού εξέταση των υποθέσεων δεν αποστερεί ούτε περιορίζει το δικαίωμα προφορικής ακρόασεως των καταγγελλουσών, όπως αυτό εξειδικεύεται στο άρθρ. 11 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας. Σε αυτή την περίπτωση εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής να αποφασίσει κατά τη συζήτηση της υπόθεσης τον περιορισμό των προτεινόμενων συνολικά μαρτύρων (άρθρ. 11 παρ. 2 εδ. γ' Κανονισμού Λειτουργίας).

VII. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A. Άρθρο 1 παρ. 1 ν. 703/1977

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.1 του ν.703/77 ως ισχύει: «1. Απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και οιασδήποτε μορφής εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή

αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, ιδίως οι συνιστάμενες σε: α) άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, β) περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων, γ) κατανομή αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, δ) κατά τρόπο δυσχεραίνοντα τη λειτουργία του ανταγωνισμού, εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως με την αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, ε) την εξάρτηση της σύναψης της σύμβασης εκ της παρά των συμβαλλομένων αποδοχής πρόσθετων παροχών, οι οποίες εκ της φύσεως τους ή συμφώνως προς τις εμπορικές συνήθειες, δεν συνδέονται μετά του αντικειμένου των συμβάσεων αυτών.

2. Οι κατά τη προηγούμενη παράγραφο απαγορευμένες συμφωνίες και αποφάσεις είναι απόλυτα άκυρες, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο παρόντα νόμο.»

Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης είναι: α) Η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, β) Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

B. Άρθρο 81 παρ. 1 ΣυνθΕΚ

Αντίστοιχες με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 1 παρ. 1 ν. 703/1977 είναι οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται για την εφαρμογή και του άρθρου 81 παρ.1 της ΣυνθΕΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.1 του Κανονισμού 1/2003, οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να εφαρμόζουν το άρθρο 81 σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ, οι οποίες δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές.

Κατά συνέπεια, για την εφαρμογή του άρθρ. 81 παρ. 1 θα πρέπει να εξεταστεί εάν στην κρινόμενη υπόθεση συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου. Το εν λόγω κριτήριο είναι αυτόνομο και πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση (βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 της Συνθήκης (2004/C 101/07), παρ.9-12 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει).

Η εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου δεν εξαρτάται από τον ορισμό των γεωγραφικών αγορών αναφοράς. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις, στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς (βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής παρ. 22). Η φύση των προϊόντων που καλύπτονται από τις συμφωνίες ή πρακτικές παρέχει μία ένδειξη για το εάν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί. Όταν η ίδια η φύση των προϊόντων διευκολύνει τις διασυνοριακές συναλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα κράτη μέλη, το εφαρμοστέο του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζεται ευκολότερα απ' ό,τι σε περιπτώσεις στις οποίες η ζήτηση για προϊόντα προμηθευτών από άλλα κράτη μέλη είναι, λόγω της φύσης τους, πιο περιορισμένη ή στις οποίες τα προϊόντα παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από την άποψη της διασυνοριακής εγκατάστασης ή

της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας που δραστηριοποιείται μέσω παρόμοιας εγκατάστασης (βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής παρ.30).

Οι κάθετες συμπράξεις που καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους δύνανται κανονικά να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Συμφωνίες που εκτείνονται στο σύνολο του εδάφους ενός κράτους μέλους έχουν από την ίδια τους τη φύση ως αποτέλεσμα την παγίωση εθνικών στεγανοποιήσεων των αγορών και εμποδίζουν έτσι την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται από τη Συνθήκη (βλ. Ανακοίνωση Επιτροπής παρ. 78, 86, όπου και περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία). Οι κάθετες συμφωνίες, οι οποίες καλύπτουν το σύνολο ενός κράτους μέλους και αφορούν προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διασυνοριακών ανταλλαγών δύνανται επίσης να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ακόμα και αν δεν δημιουργούν άμεσα εμπόδια σε αυτό (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής παρ. 88).

Τέλος, θεωρείται ότι δεν συνεπάγονται αισθητό επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών οι συμφωνίες, στις οποίες πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) το συνολικό μερίδιο αγοράς σε οποιαδήποτε σχετική αγορά της Κοινότητας που επηρεάζεται από τη συμφωνία δεν υπερβαίνει το 5% και β) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιεί ο προμηθευτής στη Κοινότητα με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ. Το όριο των 40 εκ. ευρώ για το κύκλο εργασιών υπολογίζεται με βάση το σύνολο των εκτός φόρου πωλήσεων που πραγματοποίησαν στη Κοινότητα στη διάρκεια της προηγούμενης χρήσης οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με τα προϊόντα που καλύπτει η συμφωνία (τα προϊόντα της σύμβασης). Σε περίπτωση δικτύου συμφωνιών του ίδιου προμηθευτή με διάφορους διανομείς λαμβάνονται υπόψη οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται στο σύνολο του δικτύου ((βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής παρ. 52-56).

Στην κρινόμενη υπόθεση, η δυνατότητα επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου προκύπτει από τον ακόλουθο συνδυασμό παραγόντων:

i. Οι κάθετες συμφωνίες της ΔΙΑ με τις δικαιούχους καταλαμβάνουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (εθνική αγορά), αφορούν δηλαδή το σύνολο του δικτύου δικαιόχρησης.

ii. Στο κλάδο των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καταστημάτων super market παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια τάση διείσδυσης ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων (μέσω εξαγορών ή και αυτόνομης εισόδου και ανάπτυξης εργασιών) με προοπτική μάλιστα ενίσχυσης της, αφού η ελληνική αγορά είναι μεν μικρού μεγέθους και δυναμικής, παρέχει όμως μία βάση και ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την είσοδο επιχειρήσεων του κλάδου στις αναπτυσσόμενες αγορές των γειτονικών βαλκανικών χωρών. Κατά συνέπεια, δεν φαίνεται να υπάρχουν ιδιαίτερα εμπόδια εισόδου επιχειρήσεων που επιθυμούν να εγκατασταθούν και να δραστηριοποιηθούν στον εν λόγω κλάδο στην Ελλάδα, ενώ τα προϊόντα λιανικής πώλησης αποτελούν στην πλειοψηφία τους αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών και παράλληλων εισαγωγών (για όλα αυτά τα χαρακτηριστικά του κλάδου βλ. Ε.Α. 277/05 και Ε.Α. 279/05).

iii. Ο κύκλος εργασιών-πωλήσεις της DIA που πραγματοποιούνται από το σύνολο του δικτύου υπερέβαιναν τουλάχιστον για τα έτη 2004 και 2005 τα 40 εκατ. Ευρώ (βλ. π.π., υπό II Β).

Συμπερασματικά, εφόσον στην κρινόμενη υπόθεση υφίσταται δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, οι καταγγελίες θα πρέπει να ελεγχθούν και υπό το πρίσμα του άρθρου 81 παρ.1 της ΣυνθΕΚ.

Γ. Συμβάσεις δικαιόχρησης και Κανονισμός 2790/1999

1. Συμβάσεις franchising

Τα βασικά χαρακτηριστικά μίας σύμβασης δικαιόχρησης (franchising) είναι τα εξής:

α) Συνάπτεται μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων. Τούτο ακριβώς συμβαίνει και στις συμβάσεις που συνάπτει η DIA με τις δικαιοδόχους της.

Ειδικότερα:

i. Σύμφωνα με τον όρο 1 παρ.1 της σύμβασης δικαιόχρησης μεταξύ της DIA και της ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, αντίστοιχος του οποίου υπάρχει σε όλες τις συμβάσεις δικαιόχρησης που υπογράφει η DIA με τους δικαιοδόχους της, «*η παρούσα σύμβαση έχει ως αντικείμενο τη δημιουργία εμπορικής συνεργασίας μεταξύ της DIA και της δικαιοδόχου, η οποία είναι βασισμένη στις αρχές και τις τεχνικές συνεργασίας του συστήματος FRANCHISING, στο πλαίσιο του οποίου η DIA εξουσιοδοτεί ρητά την δικαιοδόχο με το παρόν, υπό την ιδιότητα της ως ανεξάρτητη εμπορική εταιρεία, να εγκαταστήσει ... μία επιχείρηση DIA*». Οι δικαιοδόχοι, επομένως, της DIA απολαμβάνουν την ιδιότητα της ανεξάρτητης επιχείρησης.

ii. Σύμφωνα με τον όρο 11 παρ.2 της ως άνω σύμβασης, «*Με την επιφύλαξη των οριζόμενων στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο και ως συμβολή στη σημαντική οικονομική προσπάθεια που αντιπροσωπεύει για τη DIA η από μέρος της ανάληψη των εξόδων από τη προαναφερθείσα διαφημιστική προβολή... τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν στο καθορισμό ενός ποσοστού οικονομικής συμμετοχής της δικαιοδόχου στα έξοδα αυτά, το οποίο ορίζεται στο ποσό των ... ευρώ ετησίως πλέον Φ.Π.Α. Το ποσό αυτό...θα καταβάλλεται από τη δικαιοδόχο μέχρι την 10^η Ιανουαρίου κάθε έτους*». Οι δικαιοδόχοι, επομένως, συμμετέχουν στις διαφημιστικές δαπάνες για τη προώθηση των προϊόντων DIA.

iii. Σύμφωνα με τον όρο 6 παρ.6 της ως άνω σύμβασης, «*Για κάθε προϊόν που έχει παραδοθεί στη δικαιοδόχο και αναφέρεται στο τιμολόγιο πώλησης, η δικαιοδόχος φέρει αποκλειστικά τον κίνδυνο*». Από τη διάταξη προκύπτει αφενός ότι η DIA μεταβιβάζει τη κυριότητα στις δικαιοδόχους της και αφετέρου ότι οι τελευταίοι αναλαμβάνουν την ευθύνη για τυχόν ζημιές που προκαλούνται από τα πωλούμενα προϊόντα.

iv. Σύμφωνα με τον όρο 4.5.4 της ως άνω σύμβασης, «*Όλες οι εγκαταστάσεις, εργασίες διακόσμησης, οι βελτιώσεις και γενικά τα υπόλοιπα έργα ανακαίνισης, συντήρησης, επιδιορθώσεων και οποιασδήποτε άλλης φύσεως, περιλαμβανομένων και αυτών που έχουν ως στόχο να προσαρμόσουν την εικόνα του καταστήματος με εκείνη των υπόλοιπων που ανήκουν στην αλυσίδα DIA, τα εργαλεία, τα μηχανήματα, ο εξοπλισμός και η λοιπή επίπλωση που είναι αναγκαία για την εκμετάλλευση του καταστήματος, θα βαρύνουν*

αποκλειστικά τη δικαιოდόχο και θα παραμείνουν προς όφελος και στην ιδιοκτησία της ιδίας...».

v. Σύμφωνα με τον όρο 4.5.5 της ως άνω σύμβασης, «*Θα βαρύνουν επίσης αποκλειστικά την δικαιოდόχο όλοι οι φόροι, τέλη, ασφαλιστικές εισφορές, αμοιβές, μισθοί και κάθε είδους έξοδα εν γένει, τα οποία προκαλούνται στα πλαίσια της πραγματοποίησης των παραπάνω εργασιών...καθώς και κάθε είδους βελτιώσεις, διακοσμήσεις σ' αυτό, για τα οποία οφείλει η δικαιოდόχος να ζητεί τη προηγούμενη έγκριση της DIA».*

vi. Σύμφωνα με τον όρο 4.6.1 παρ.2 της ως άνω σύμβασης, «*Οι δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης των φωτεινών ή μη επιγραφών του καταστήματος DIA, οι οποίες τοποθετούνται στους εξωτερικούς χώρους και τον περιβάλλοντα χώρο του καταστήματος, βαρύνουν εξ ολοκλήρου την δικαιოდόχο».*

Από τους τρεις τελευταίους όρους (4.5.4, 4.5.5 και 4.6.1) προκύπτει ότι οι δικαιოდόχοι της DIA αναλαμβάνουν να προβούν σε ειδικές επενδύσεις σε εξοπλισμό και εγκαταστάσεις, προκειμένου να ενταχθούν στο δίκτυο franchising της DIA.

vi. Επιπλέον, σύμφωνα με τον όρο 15 παρ.1 της ως άνω σύμβασης, «*Κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη θα διατηρεί πλήρη αυτονομία και ευθύνη για τη διεύθυνση και εκμετάλλευση της επιχείρησής του...»*, ενώ, σύμφωνα με τον όρο 15 παρ.6, «*Κανένας από τους συμβαλλόμενους δεν βρίσκεται σε κατάσταση νομικής ή εμπορικής εξάρτησης από το άλλο συμβαλλόμενο μέρος. Κανένας συμβαλλόμενος δεν είναι ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι ενεργεί ως πράκτορας, αντιπρόσωπος, υπάλληλος, εντολέας, εντολοδόχος...ή εκπρόσωπος του άλλου μέρους στο πλαίσιο του παρόντος»*. Από τους συγκεκριμένους συμβατικούς όρους προκύπτει ότι η σχέση που διέπει τη συμβατική σχέση μεταξύ της DIA και των δικαιοδόχων της δεν είναι σχέση εμπορικής αντιπροσωπείας.

Συμπερασματικά, από το συνδυασμό των συμβατικών όρων που προεκτέθηκαν και που περιλαμβάνονται σε όλες τις συμβάσεις δικαιόχρησης που υπογράφει η DIA με τις δικαιοδόχους της, συνάγεται ότι η σχέση της DIA με τις δικαιοδόχους της δεν είναι σχέση εμπορικής αντιπροσωπείας, αλλά σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων, στην οποία μάλιστα οι δικαιοδόχοι αναλαμβάνουν τους με αυτή συνυφασμένους οικονομικούς κινδύνους.

β) Η σύμβαση δικαιόχρησης αποτελεί σύμβαση διαμεσολάβησης κατά την πώληση των προϊόντων του συστήματος. Εκ της φύσεως της, επομένως, προκύπτει ότι βασική υποχρέωση της δικαιοδόχου είναι να προωθήσει τις πωλήσεις των προϊόντων του συστήματος, σύμφωνα με τη μέθοδο marketing του δικαιοπαρόχου. Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις επιμέρους υποχρεώσεις που αφορούν την αυστηρή τήρηση των οδηγιών για τη διαμόρφωση του καταστήματος, τη διαφήμιση, τον τρόπο διεξαγωγής των πωλήσεων, ώστε να διασφαλίζονται η ταυτότητα και η φήμη του δικτύου. Στο πλαίσιο αυτό, υπάγεται και η υποχρέωση της δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται το πακέτο δικαιόχρησης και τα επιμέρους στοιχεία του (τεχνογνωσία, σήματα, κλπ.). Εν προκειμένω, προβλέπονται σχετικοί όροι, όπως ιδίως οι όροι 4.5, 4.7 και 13.

γ) Η δικαιοδόχος υπέχει τη βασική υποχρέωση να καταβάλλει δικαιώματα (royalties) στον δικαιοπάροχο με τη μορφή ποσοστών επί του κύκλου εργασιών. Τα δικαιώματα αυτά μπορεί κατ' εξαίρεση να ενσωματώνονται στην τιμή πώλησης των προϊόντων στην

δικαιοδόχο (Σουφλερός, Οι συμβάσεις franchising στο ελληνικό δίκαιο και στο κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού, 1989, σελ.62-63). Εν προκειμένω, ως προκύπτει εκ των πραγματικών περιστατικών, η ΔΙΑ αμείβεται ως εξής: διαπραγματεύεται την τιμή προμήθειας με τους εκάστοτε προμηθευτές των προϊόντων της και, εν συνεχεία, τα πωλεί στις δικαιοδόχους ενσωματώνοντας το περιθώριο κέρδους της στην τιμή πώλησης αυτών. Η διαμόρφωση με τον τρόπο αυτό της τιμής χρέωσης- προμήθειας εκ μέρους της ΔΙΑ δεν αναιρεί το χαρακτήρα της σύμβασης ως σύμβασης δικαιόχρησης.

δ) Ο δικαιοπάροχος οφείλει να εντάξει την επιχείρηση της δικαιοδόχου στο σύστημά του. Επομένως, οφείλει να τους παράσχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διαμόρφωσης του καταστήματος, τα εμπορικά και βιομηχανικά μυστικά, την εκπαίδευση της δικαιοδόχου ή του προσωπικού της. Σχετικοί όροι προβλέπονται και στις κρινόμενες συμβάσεις δικαιόχρησης, όπως π.χ. ο όρος 9.

ε) Η κύρια ειδοποιός διαφορά από τα υπόλοιπα συστήματα διανομής είναι ότι στη σύμβαση δικαιόχρησης, ο δικαιοπάροχος οφείλει να παραχωρήσει την άδεια εκμετάλλευσης του πακέτου δικαιόχρησης (χρήση σήματος, άδεια εκμετάλλευσης τεχνογνωσίας ή διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, επωνυμίας ή διακριτικού τίτλου κ.ά). Τούτο προβλέπεται ρητά στις συμβάσεις μεταξύ της ΔΙΑ και των δικαιοδόχων της (κυρίως στον όρο 13).

2. Κανονισμός 2790/1999

Εφόσον στην κρινόμενη περίπτωση οι καταγγελίες θα πρέπει να ελεγχθούν και υπό το πρίσμα του άρθρου 81 παρ.1 της ΣυνθΕΚ, τίθεται ζήτημα εφαρμογής του Κανονισμού 2790/1999. Ο Κανονισμός 2790/1999 θέτει τις προϋποθέσεις χορήγησης ομαδικής απαλλαγής σε κάθετες συμπράξεις που υπάγονται στο άρθρ. 81 παρ. 1 ΣυνθΕΚ, εισάγοντας ουσιαστικά τεκμήριο νομιμότητας για τις κάθετες συμφωνίες που εξαρτάται από το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή ή του αγοραστή (βλ. παρ. 21 Ανακοίνωσης της Επιτροπής 2000/C 291/01). Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρ. 2 § 1 Κανονισμού 2790/1999 «...το άρθρο 81 παράγραφος 1 κηρύσσεται ανεφάρμοστο στις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που συνάπτονται μεταξύ δυο ή περισσότερων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται για το σκοπό της συμφωνίας σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθεύονται, πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες κάθετης συμφωνίας

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.3 του Κανονισμού 2790/99, ο εν λόγω κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορίες εφαρμόζεται στις κάθετες συμφωνίες που περιέχουν διατάξεις περί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εφόσον πληρούνται πέντε προϋποθέσεις (βλ. κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, 2000/C 291/01, παρ.30 επ.):

ι. Οι διατάξεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να αποτελούν μέρος μίας κάθετης συμφωνίας, δηλαδή συμφωνίας που περιέχει τους όρους, υπό τους οποίους τα μέρη μπορούν να αγοράζουν, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες. Εν προκειμένω, με τη σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ της ΔΙΑ και των

δικαιοδόχων της συμφωνούνται οι όροι, υπό τους οποίους οι δικαιοδόχοι θα μεταπωλούν τα προϊόντα που τους προμηθεύει η DIA (π.χ. όροι 4, 5, 15 των συμβάσεων).

ii. Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να μεταβιβάζονται στον αγοραστή ή να ασκούνται από αυτόν. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το προοίμιο και τους όρους 1.4 και 13 των συμβάσεων δικαιόχρησης, πράγματι ο δικαιοπάροχος μεταβιβάζει στις δικαιοδόχους το δικαίωμα χρήσης των διακριτικών σημάτων/ενδείξεων ιδιοκτησίας της DIA γενικά σε οτιδήποτε αφορά την εκμετάλλευση του καταστήματος της δικαιοδόχου μέσω του συστήματος δικαιόχρησης.

iii. Οι διατάξεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δεν πρέπει να αποτελούν το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Το κύριο αντικείμενο πρέπει να είναι η αγορά ή διανομή αγαθών και οι διατάξεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να εξυπηρετούν την εφαρμογή της κάθετης συμφωνίας. Στην κρινόμενη περίπτωση από το προοίμιο αλλά και το σκοπό των συμβάσεων προκύπτει ότι κύριος σκοπός των καταστημάτων δικαιόχρησης είναι η λιανική πώληση των «προϊόντων DIA» (βλ. όρο 4 των συμβάσεων), ενώ η παραχώρηση χρήσεως των διακριτικών σημάτων, του λειτουργικού πακέτου και των λοιπών know how που αποτελούν τη συνταγή DIA (βλ. όρο 13 των συμβάσεων) είναι αναγκαία για την άσκηση της κύριας λειτουργίας ενός καταστήματος σ/μ που είναι η λιανική πώληση των «προϊόντων DIA».

iv. Οι διατάξεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να συνδέονται άμεσα με την χρήση, την πώληση ή μεταπώληση αγαθών ή υπηρεσιών από τον αγοραστή ή τους πελάτες του. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, στη περίπτωση μίας συμφωνίας δικαιόχρησης, βάσει της οποίας ο δικαιοπάροχος πωλεί στη δικαιοδόχο αγαθά προς μεταπώληση και, επιπλέον, του χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης του εμπορικού του σήματος και της τεχνογνωσίας του κατά την εμπορία των εν λόγω αγαθών. Τούτο ακριβώς συμβαίνει με τις υπό κρίση συμβάσεις.

Συνεπώς το κύριο αντικείμενο των υπό κρίση συμβάσεων δεν είναι η παραχώρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

v. Οι διατάξεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας δεν επιτρέπεται να έχουν το ίδιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα με οποιονδήποτε από τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς (άρθρο 4 κανονισμού) ή οποιονδήποτε από τους περιορισμούς που δεν καλύπτονται από τον κανονισμό βάσει του άρθρου 5. Τούτο ακριβώς είναι το ερευνητέο, εάν δηλαδή οι όροι και ο τρόπος εφαρμογής των συμβάσεων δικαιόχρησης της DIA με τις δικαιοδόχους παραβιάζουν, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρ. 3 του Κανονισμού, η απαλλαγή παρέχεται υπό τον όρο ότι το μερίδιο αγοράς που διαθέτει ο προμηθευτής δεν υπερβαίνει το 30 % της σχετικής αγοράς στην οποία πωλεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση. Όπως προκύπτει από τα μερίδια αγοράς που προεκτέθηκαν (π.π., υπό V Γ), ο εν λόγω όρος πληρούται στην κρινόμενη υπόθεση, στο βαθμό που η DIA κατά τα έτη 2000-2005 κατέχει μερίδιο κατώτερο του 5%.

VIII. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

A. Υπαγωγή σύμβασης δικαιόχρησης στον Κανονισμό 2790/1999

Όπως προεκτέθηκε (υπό VII Γ 2), προκειμένου η Επιτροπή να κρίνει αν η υπό κρίση σύμβαση δικαιόχρησης υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 2790/1999 και άρα μπορεί να τύχει της απαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρ. 2 του εν λόγω Κανονισμού, πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω αν οι όροι ή η εφαρμογή των συμβάσεων δικαιόχρησης της DIA με τις δικαιοδόχους παραβιάζουν, τα άρθρα 4 και 5 του Κανονισμού.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρ. 4 στοιχ. α' Κανονισμού η απαλλαγή δεν ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίζει τις τιμές πώλησης, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα του προμηθευτή να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι αυτές δεν ισοδυναμούν με πάγια ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων οποιουδήποτε μέρους στη σύμβαση ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος. Κατά συνέπεια ερευνητέο αν στην κρινόμενη υπόθεση από τις συμβατικές ρυθμίσεις ή τη de facto συμμόρφωση των δικαιοδόχων προκύπτουν επιβαλλόμενες ελάχιστες τιμές, οπότε η συμφωνία δεν μπορεί να τύχει της απαλλαγής, ή πρόκειται μόνο για προτεινόμενες ή για επιβαλλόμενες μέγιστες, οπότε ισχύει η απαλλαγή (παρακάτω υπό 1).

Παραπέρα, σύμφωνα με το άρθρ. 5 στοιχ. α' Κανονισμού η απαλλαγή δεν εφαρμόζεται όσον αφορά στην υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού, η διάρκεια της οποίας είναι απεριόριστη ή υπερβαίνει τα πέντε έτη. Εξάλλου σύμφωνα με το άρθρ. 1 στ. β' Κανονισμού ως υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού ορίζεται κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση δυνάμει της οποίας ο αγοραστής δεν μπορεί να παράγει, να αγοράζει, να πωλεί ή να μεταπωλεί αγαθά ή υπηρεσίες που είναι ανταγωνιστικά προς τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση ή οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του αγοραστή να αγοράζει από τον προμηθευτή ή από άλλη επιχείρηση την οποία υπέδειξε ο προμηθευτής πάνω από το 80% των συνολικών προμηθειών του σε αγαθά ή υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση. Κατά συνέπεια ερευνητέο αν η ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας που εμπεριέχεται στις κρινόμενες συμβάσεις δικαιόχρησης εμπίπτει στο άρθρ. 5 στ. α', ώστε να μην ισχύει ως προς αυτήν η απαλλαγή (παρακάτω υπό 2).

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρ. 5 στοιχ. β' Κανονισμού η απαλλαγή δεν εφαρμόζεται όσον αφορά σε οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση δυνάμει της οποίας ο αγοραστής, μετά τη λύση της συμφωνίας δεν μπορεί να παράγει, να αγοράζει να πωλεί ή μεταπωλεί αγαθά ή υπηρεσίες, εκτός αν η εν λόγω υποχρέωση : -αφορά αγαθά ή υπηρεσίες που ανταγωνίζονται τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στη σύμβαση και – περιορίζεται στους χώρους και στα οικόπεδα στα οποία ο αγοραστής είχε δραστηριοποιηθεί κατά τη διάρκεια της σύμβασης και –είναι απαραίτητη για την προστασία της τεχνογνωσίας που μεταβιβάζει ο προμηθευτής στον αγοραστή, και υπό τον όρο ότι η διάρκεια της υποχρέωσης μη άσκησης ανταγωνισμού περιορίζεται σε ένα έτος μετά τη λύση της συμφωνίας. Κατά συνέπεια ερευνητέο αν η ρήτρα μη ανταγωνισμού που εμπεριέχεται στις κρινόμενες συμβάσεις δικαιόχρησης εμπίπτει στο άρθρ. 5 στ. β', ώστε να μην ισχύει ως προς αυτήν η απαλλαγή (παρακάτω υπό 3).

1. Έλεγχος σύμβασης με βάση το άρθρο 4 Κανονισμού 2790/1999 (λίστες τιμών)

α. Έννοια «συμφωνίας»

Προκειμένου να υπάρχει συμφωνία, αρκεί οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο. Όσον αφορά τη μορφή έκφρασης της εν λόγω κοινής βουλήσεως, αρκεί ένας όρος της συμφωνίας να αποτελεί την έκφραση της βουλήσεως των μερών να συμπεριφερθούν στην αγορά σύμφωνα με τη συμφωνία αυτή. Η έννοια της συμφωνίας, επομένως, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών, της οποίας η μορφή εκδηλώσεως δεν είναι σημαντική εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών (C-41/69, *Chemiefarma v. Commission*, para.112, T-41/96, *Bayer v. Commission*, para 67-69, T-208/01, *Volkswagen v. Commission*, para 30-32).

Όταν μία απόφαση του παραγωγού συνιστά μονομερή συμπεριφορά της επιχειρήσεως δεν πληρούται η έννοια της συμφωνίας. Ωστόσο, υπό ορισμένες περιστάσεις, τα μέτρα που έλαβε ή επέβαλλε κατά φαινομενικά μονομερή τρόπο ο παραγωγός, στο πλαίσιο των συνεχών εμπορικών σχέσεων που διατηρεί με τους διανομείς του, θεωρούνται ότι συνιστούν συμφωνία. Προκύπτει, επομένως, ότι πρέπει να διακριθούν οι περιπτώσεις στις οποίες μία επιχείρηση έλαβε ένα πράγματι μονομερές μέτρο και, συνεπώς, χωρίς τη ρητή ή σιωπηρή συμμετοχή άλλης επιχειρήσεως, από εκείνες στις οποίες ο μονομερής χαρακτήρας είναι αποκλειστικά φαινομενικός. Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση των πρακτικών και των μέτρων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και τα οποία, λαμβανόμενα κατά τα φαινόμενα μονομερώς από τον παραγωγό στο πλαίσιο των συμβατικών σχέσεών του με τους μεταπωλητές του, τυγχάνουν εντούτοις τουλάχιστον της σιωπηρής συναίνεσεως των εν λόγω μεταπωλητών (T-208/01, *Volkswagen κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, παρ.33-36, C-2,3/01, *Bundesverband der Arzneimittel*, παρ.17, C-368/00, *General Motors, Opel κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, παρ.58). «Συναίνεση» των μεταπωλητών (άρα και ύπαρξη «συμφωνίας») έχει θεωρηθεί ότι υφίσταται στη περίπτωση που αυτοί έχουν υπογράψει και αποδεχτεί συγκεκριμένες ρήτρες μίας σύμβασης, οι οποίες επιτρέπουν στον παραγωγό να τις αξιοποιήσει, προκειμένου να επιβάλλει μία πολιτική περιοριστική του ανταγωνισμού (C-338/00 P, *Volkswagen κατά Commission*, para.60-68).

Επιπλέον, ο σύμφωνος ή μη χαρακτήρας των ρητρών μίας σύμβασης με τους κανόνες ανταγωνισμού δεν είναι κατ' ανάγκη καθοριστικής σημασίας. Δεν δύναται, δηλαδή, να αποκλειστεί εκ προοιμίου ότι μία πολιτική (ή σύσταση), η οποία είναι αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, μπορεί να θεωρηθεί επιτρεπόμενη από ρήτρες μίας σύμβασης, οι οποίες είναι κατά φαινόμενο ουδέτερες. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, θα πρέπει να εξετάζονται όλες οι ρήτρες συγκεκριμένης σύμβασης και να εκτιμώνται συνολικά στο πλαίσιο των επιδιωκόμενων από τη σύμβαση σκοπών (C-74/04 P, *Commission κατά Volkswagen*, para.39-45).

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα δηλαδή και στη περίπτωση που δεν υφίστανται συναφείς, κατά φαινόμενο ουδέτερα διατυπωμένες συμβατικές διατάξεις, η ύπαρξη «συμφωνίας» θεμελιώνεται σε περίπτωση που σε συστάσεις, μέτρα ή πρωτοβουλίες, που απευθύνει απαιτώντας τη τήρησή τους ο παραγωγός, υφίσταται τουλάχιστον σιωπηρή συναίνεση

των μεταπωλητών, η οποία εκφράζεται με την αποδοχή των συγκεκριμένων μέτρων δια της, *παρά τις πιθανές αντιδράσεις και διαμαρτυρίες τους*, συμμορφώσεως τους σε αυτά και θέσεως τους σε άμεση εφαρμογή (C-368/00 παρ.80, 87, 91, 97-98, T-208/01, παρ.38, 47-48, 51, 53-54, T-338/00 παρ. 58, C-74/04 P παρ.46, C-161/84, Pronuptia de Paris v. Pronuptia de Schillgallis παρ. 25, 27, E.A. 332/07). Μία πρωτοβουλία, επομένως, του παραγωγού εντάσσεται στη προϋφισταμένη γενική συμφωνία των μερών, δηλαδή καθίσταται αναπόσπαστο τμήμα της σύμβασης αυτής, εφόσον το μέτρο αυτό γίνει πραγματικά (in reality), με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, αποδεκτό από τους μεταπωλητές (T-208/01 παρ.58, C-2,3/01 παρ. 23-27).

Πράγματι μονομερές μέτρο θεωρείται είτε εκείνο, το οποίο, λαμβανόμενο στο πλαίσιο των συμβατικών σχέσεων παραγωγού- μεταπωλητών, δεν μπορεί να επιβληθεί κατά τρόπο αναγκαστικό από τον παραγωγό στους μεταπωλητές, δεν μπορεί δηλαδή να εξαναγκάσει τους μεταπωλητές στη τήρησή του (C-25, 26/84 παρ.14) είτε εκείνο το οποίο δεν απαιτεί τη συνδρομή των μεταπωλητών προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή (C-2, 3/01 P παρ. 101). Η σιωπηρή αποδοχή μίας επιβαλλόμενης πολιτικής μπορεί, παρά τις διαμαρτυρίες, υπό ορισμένες περιστάσεις, να προκύπτει από την εξακολούθηση συμμετοχής στο δίκτυο διανομής του παραγωγού (C-25, 26/84 παρ.21).

β. Συμφωνίες με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών μεταπώλησης (price-fixing)

Σε κάθετες συμφωνίες, συμβατικοί όροι ή πρακτικές σύμφωνα με τους οποίους ορίζονται στον διανομέα οι τιμές μεταπώλησης (των προϊόντων) θεωρούνται ότι έχουν ως αντικείμενο (object) τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, δηλαδή, δεν αναζητείται το αποτέλεσμα (effect) που προκαλείται στον ανταγωνισμό εκ της συγκεκριμένης συμφωνίας (C-243/83, SA Binon v. SA Agence παρ.44-45, T-67/01, JCB Service v. Commission παρ. 121). Σε περίπτωση μη ύπαρξης (έστω κατά φαινόμενο) συμβατικών όρων, αναζητάται η συμμόρφωση των μεταπωλητών στις αποστέλλόμενες από τον παραγωγό τιμές, η οποία διαπιστώνεται εφόσον αυτές τίθενται σε άμεση εφαρμογή.

Ωστόσο, ο καθορισμός των τιμών μπορεί να επιτευχθεί και με έμμεσο τρόπο. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι συμφωνίες για καθορισμό του περιθωρίου κέρδους του διανομέα, οι προειδοποιήσεις, η επιβολή κυρώσεων ή η καταγγελία συμβάσεων σε συνάρτηση με τη τήρηση συγκεκριμένου επιπέδου τιμών. Οι άμεσοι ή έμμεσοι τρόποι για την επίτευξη του καθορισμού τιμών μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικοί όταν συνδυαστούν με λήψη μέτρων για τον εντοπισμό διανομέων που δεν τις τηρούν, όπως η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης τιμών (Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς [2000/C 291/01] παρ.47).

Σύμφωνα με το άρθρ. 4 στ. α του Κανονισμού 2790/1999 ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης θεωρείται ιδιαίτερα σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού.

Στη συνέχεια, προκειμένου να διαπιστωθεί αν στην κρινόμενη υπόθεση υπάρχει συμφωνία καθορισμού τιμών μεταπώλησης, ελέγχονται πρώτα οι κατ' ιδίαν όροι των συμβάσεων δικαιόχρησης της DIA (υπό γ) και στη συνέχεια ερευνάται το ενδεχόμενο de facto συμμόρφωσης των δικαιοδόχων στις λίστες τιμών (υπό δ).

γ. Έλεγχος συμβατικών όρων

Στο σύνολο των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί μεταξύ της ΔΙΑ και των δικαιοδόχων της περιέχονται οι εξής όροι:

Σύμφωνα με τον όρο 1.2 των συμβάσεων δικαιόχρησης της ΔΙΑ, «η δικαιοδόχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να διευθύνει και να εκμεταλλεύεται το κατάστημα ακολουθώντας πιστά τη φόρμουλα και τη φιλοσοφία της ΔΙΑ, σύμφωνα με τις οδηγίες και υποδείξεις που της δίδονται για το σκοπό αυτό από τη ΔΙΑ, συμμορφούμενη πάντοτε με την εμπορική πολιτική της όπως αυτή κάθε φορά ισχύει και όπως μπορεί να διαμορφωθεί και να αναπτυχθεί στο μέλλον και επίσης τηρώντας πλήρως τους κανόνες και τις λοιπές εν γένει οδηγίες που περιλαμβάνονται στο «εγχειρίδιο λειτουργιών... Κατά συνέπεια, η δικαιοδόχος θα εφαρμόζει τις μεθόδους πωλήσεως, διαχείρισης, διοίκησης και την εμπορική και διαφημιστική πολιτική που έχει δημιουργήσει και αναπτύξει η ΔΙΑ...».

Σύμφωνα με τον όρο 10.3 των ανωτέρω συμβάσεων, «η δικαιοδόχος δεσμεύεται να μην βλάπτει ή να ζημιώνει με κανένα τρόπο την εικόνα και το κύρος των προϊόντων ΔΙΑ, καθώς και να υιοθετεί και να αναπτύσσει την εμπορική πολιτική που διαμορφώνει η ΔΙΑ».

Σύμφωνα με τον όρο 6.5 των ανωτέρω συμβάσεων, «τα προϊόντα ΔΙΑ που παρέχονται από τη ΔΙΑ στη δικαιοδόχο, θα πωλούνται σε αυτήν με την έκπτωση που ορίζεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ του παρόντος, η οποία θα καθορίζεται κάθε φορά από τη ΔΙΑ σε σχέση με την οικονομική και εμπορική πολιτική της και η οποία θα γίνεται στη τιμή λιανικής πώλησης (δηλ. «τιμή στο ράφι») των προϊόντων ΔΙΑ που εμφανίζεται ως προτεινόμενη στο δελτίο αποστολής που θα συνοδεύει κάθε παραγγελία».

Σύμφωνα με τον όρο 9.5 της ανωτέρω σύμβασης, η ΔΙΑ υποχρεούται να παρέχει «όσες πληροφορίες, έγγραφα ή μη (όπως πχ. καταλόγους των προϊόντων ΔΙΑ, λίστες τιμών, τεχνικά, εμπορικά εγχειρίδια...) που είναι απαραίτητα, ώστε η δικαιοδόχος να βελτιώνει και να αυξάνει τις δυνατότητές της για την ορθή, επιμελή και αποτελεσματική διεύθυνση και εκμετάλλευση του καταστήματος, καθώς και για να επιτυγχάνει τους εμπορικούς της στόχους».

Επίσης,, σύμφωνα με τον όρο 10.10 της ανωτέρω σύμβασης, η δικαιοδόχος της ΔΙΑ αναλαμβάνει την υποχρέωση να «δέχεται τη διενέργεια και πραγματοποίηση στο κατάστημα ελέγχου που καθιερώνει κάθε φορά και αναπτύσσει η ΔΙΑ με σκοπό να διαπιστώσει την εκπλήρωση από την δικαιοδόχο όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από το παρόν συμφωνητικό και βαρύνουν την ίδια, και συγκεκριμένα ... τη διενέργεια των ελέγχων που αφορούν την τήρηση από την δικαιοδόχο της εμπορικής πολιτικής και γενικά των λοιπών οδηγιών, κανόνων, και υποδείξεων που συνιστούν κάθε φορά την εμπορική συνταγή ΔΙΑ ή που κατά περίπτωση παρέχονται από τη ΔΙΑ. Προκειμένου να είναι δυνατή η πραγματοποίηση της ανωτέρω λειτουργίας ελέγχου, ... η ΔΙΑ θα έχει άμεση πρόσβαση – και η δικαιοδόχος είναι υποχρεωμένη να το επιτρέπει – σε κάθε είδους πληροφορία που, το εγκατεστημένο στο κατάστημα λογισμικό σύστημα, επιτρέπει».

Παραπέρα, σύμφωνα με τους όρους 4.8.1 και 4.8.2 της σύμβασης, «η δικαιοδόχος οφείλει να εξοπλίσει το κατάστημά με όλα τα μηχανήματα, εξοπλισμό και επίπλωση που είναι αναγκαία για την έναρξη της λειτουργίας και εκμετάλλευσης του καταστήματος. ... Η χρήση των εν λόγω μηχανημάτων και εν γένει εξοπλισμού τελεί υπό την έγκριση της ΔΙΑ.

Απαγορεύεται ρητά στην δικαιοδόχο να χρησιμοποιεί στο κατάστημα μηχανήματα και εξοπλισμό που δεν έχουν την προηγούμενη έγκριση της ΔΙΑ».

Επιπλέον, σύμφωνα με τον όρο 13.3 της ανωτέρω σύμβασης, «η δικαιοδόχος δεσμεύεται και υποχρεούται να χρησιμοποιεί...το λειτουργικό πακέτο, το know-how και τις υπόλοιπες τεχνικές, εμπορικές, λειτουργικές και λοιπές πληροφορίες που της έχει εμπιστευθεί και παράσχει η ΔΙΑ αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς και στο πλαίσιο του παρόντος συμφωνητικού».

Τέλος, στο Προσάρτημα της σύμβασης με τη ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ προβλέπονται τα εξής: «...ΔΕΥΤΕΡΟΝ. Με το παρόν η ΔΙΑ παραδίδει στην δικαιοδόχο και αυτός παραλαμβάνει το «λειτουργικό πακέτο» το οποίο αναφέρεται στον όρο 1.2 της υπογραφείσας σύμβασης, στο οποίο περιλαμβάνονται οι όροι λειτουργίας και διαχείρισης που αφορούν εν γένει τα καταστήματα ΔΙΑ που λειτουργούν με το σύστημα της δικαιόχρησης και ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, τη διοίκηση, διαχείριση, την προμήθεια και τον εξοπλισμό των ανωτέρω καταστημάτων. Το περιεχόμενο του «λειτουργικού πακέτου» είναι υποχρεωτικό για την δικαιοδόχο και πρέπει να χρησιμοποιείται στις συναλλαγές και μεταξύ αμφοτέρων των συμβαλλόμενων μερών. Η ΔΙΑ έχει το δικαίωμα να τροποποιεί μονομερώς τους όρους και το περιεχόμενο του ανωτέρω «λειτουργικού πακέτου», χωρίς όμως να μεταβάλλει τους όρους και συμφωνίες της από ... σύμβασης δικαιόχρησης».

Για την αξιολόγηση των ανωτέρω όρων, η Επιτροπή λαμβάνει γενικότερα υπ' όψη της ότι στο πλαίσιο μιας σύμβασης δικαιόχρησης, η υποχρέωση τήρησης από μέρους της δικαιοδόχου της εμπορικής πολιτικής της δικαιοπαρόχου δεν είναι καθαυτήν παράνομη υπό το πρίσμα του άρθρ. 1 ν. 703/77. Αντίθετα η συμμόρφωση της δικαιοδόχου στις οργανωτικές αρχές του συστήματος και ιδίως ο σεβασμός της αρχής της ομοιομορφίας αποτελούν ουσιώδεις προϋποθέσεις για τη λειτουργία της σύμβασης δικαιόχρησης. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί και τον έλεγχο από μέρους του δικαιοπαρόχου προκειμένου να διαπιστώνει αν τηρούνται οι παραπάνω συμβατικές υποχρεώσεις της δικαιοδόχου. Στις υποχρεώσεις αυτές της δικαιοδόχου αντιστοιχεί και η υποχρέωση της δικαιοπαρόχου για την παραχώρηση του πακέτου franchising, την ένταξη του δικαιοδόχου στο σύστημα, τον εφοδιασμό του με πρώτες ύλες και τη συνεχή υποστήριξή της σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης.

Στο προοίμιο της υπό εξέταση συμβάσεως δικαιόχρησης γίνεται αναφορά στη φιλοσοφία ΔΙΑ, η οποία συνδέει την ποιότητα και την προσφορά των εμπορευμάτων σε χαμηλές και ανταγωνιστικές τιμές. Σύμφωνα με την κατάθεση μαρτύρων της ΔΙΑ και την ανωμοτί κατάθεση [...], στο πλαίσιο αυτής της φιλοσοφίας εντάσσεται και η ύπαρξη από μέρους της ΔΙΑ προτεινόμενων τιμών πώλησης των προϊόντων.

Είναι γεγονός ότι η αναφορά σε προτεινόμενες τιμές πώλησης δεν συνιστά καθαυτήν καθορισμό τιμών. Άλλωστε η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς (2000/C291/01) στην παρ. 47 ορίζει ότι «..ο εφοδιασμός του αγοραστή από τον πωλητή με κατάλογο συνιστώμενων ή ανώτατων τιμών δεν θεωρείται αφ' εαυτού ότι οδηγεί σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης».

Εν προκειμένου όμως, κατά την κρίση της πλειοψηφίας των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η διατύπωση και οι όροι που χρησιμοποιούνται στην κρινόμενη σύμβαση

δικαιόχρησης για τον καθορισμό της τιμής πώλησεως των προϊόντων DIA, παραπέμπουν ευθέως στην έννοια της λιανικής και όχι προτεινόμενης τιμής. Πράγματι, όπως ήδη ανεφέρθη ανωτέρω σύμφωνα με την παρ. 6.5 της εν λόγω σύμβασης τα προϊόντα DIA που παρέχονται από την DIA στην δικαιοδόχο, θα πωλούνται σε αυτήν με την έκπτωση η οποία θα γίνεται «στην τιμή λιανικής πώλησης που εμφανίζεται ως προτεινόμενη στο δελτίο αποστολής» που θα συνοδεύει κάθε παραγγελία.

Παρά ταύτα από τον φάκελο της υπόθεσης αποδεικνύεται ότι ακόμη και οι αναγραφόμενες στα εν λόγω Δελτία Αποστολής τιμές δεν αναφέρονται σε προτεινόμενες αλλά σε λιανικές τιμές («Λ. Τιμή» και «Λ. Τιμή με κάρτα»). Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται εξάλλου και από το ηλεκτρονικό αρχείο «Presentation ppt» της DIA με ημερομηνία 7.4.2006 που βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο των υπηρεσιών της Γ.Δ.Α. στην εταιρία DIA, στο οποίο επεξηγούνται οι όροι που αναγράφονται στα Δελτία Αποστολής και σύμφωνα με το οποίο ο όρος **«Λ. Τιμή είναι λιανική τιμή του προϊόντος στο ράφι χωρίς τη χρήση κάρτας club DIA»**, ενώ **«Λ. Τιμή με κάρτα είναι η λιανική τιμή του προϊόντος στο ράφι με κάρτα Club DIA»**.

Δεν πρόκειται δηλαδή για επεξήγηση των συμβατικών όρων προκειμένου η παράλειψη της εκ νέου αναγραφής στα δελτία αποστολής του όρου «προτεινόμενες» κάθε φορά που γίνεται αναφορά σε τιμές λιανικής, να μην αναιρεί τον προαιρετικό για τον δικαιοδόχο χαρακτήρα των τελευταίων. Αντίθετα αποτελεί επεξήγηση που με τρόπο που δεν επιδέχεται παρερμηνείας, αποσαφηνίζει ότι κάθε φορά που στα δελτία αποστολής γίνεται αναφορά σε λιανικές τιμές, πρόκειται για λιανικές τιμές στο ράφι.

Στο ίδιο με ημερομηνία 07.04.2006 ηλεκτρονικό αρχείο, στην ενότητα που περιγράφονται τυχόν «συμβάντα στην παραγγελία», αναφέρεται ότι «τα παραγγελθέντα προϊόντα που δεν έχουν περιληφθεί στην παραδιδόμενη παραγγελία, είναι γιατί για κάποιο λόγο «δεν έχει ορισθεί τιμή λιανικής πώλησης» από την εταιρία.

Όπως εξάλλου προκύπτει και από το email [...] (υπαλλήλου DIA) προς [...] με ημερομηνία 14.02.2006 που ανεβρέθη στα ηλεκτρονικά αρχεία της DIA, η εν λόγω εταιρία έχει εντάξει τα καταστήματα του δικτύου της «σε τέσσερεις κατηγορίες λιανικών τιμών (ταρίφες)», ανάλογα με την ένταση ανταγωνισμού που αντιμετωπίζουν στις γεωγραφικές περιοχές που δραστηριοποιούνται. Το ότι οι τιμές αυτές είναι υποχρεωτικές και όχι ενδεικτικές, προκύπτει και από το γεγονός ότι για να αλλάξει κατηγορία ταρίφας ο δικαιοδόχος, οφείλει, σύμφωνα με την κατάθεση του [...] κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου στη DIA, να έρθει προηγουμένως σε συνεννόηση με τη DIA.

Τέλος, στο ηλεκτρονικό αρχείο της DIA «Presantation for expansion.ppt» με ημερομηνία 21.4.2206 που ευρέθη επίσης κατά τον επιτόπιο έλεγχο της DIA, σε υποθετική ερώτηση υποψηφίου δικαιοδόχου «στο κατάστημά μου που λειτουργεί σαν super market υπάρχουν ήδη εμπορεύματα, τι θα γίνει με αυτά;» η απάντηση είναι: «θα πρέπει μέχρι την ημερομηνία ανοίγματος του καταστήματος να έχουν ελαχιστοποιηθεί οι παραγγελίες ... τα υπόλοιπα προϊόντα θα καταγραφούν από τον επόπτη του καταστήματος και οι κοινοί κωδικοί θα πωληθούν με τις τιμές λιανικής της DIA».

Επομένως ο σαφής και ρητός τρόπος με τον οποίο γίνεται αναφορά στις τιμές λιανικής, στις υπό εξέταση συμβάσεις δικαιόχρησης, στα Δελτία Αποστολής προϊόντων, αλλά και

στα σχετικά με αυτές εσωτερικά έγγραφα της εν λόγω εταιρίας, συνιστά για την πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής, άμεσο και οριστικό καθορισμό των τιμών πώλησης των δικαιοδόχων από την δικαιοπάροχο.

Εις επίρρωση εξάλλου αυτού, επισημαίνεται ότι κατά την παρ. 13.3 των συμβάσεων δικαιόχρησης «η δικαιοδόχος δεσμεύεται και υποχρεούται να χρησιμοποιεί τις εμπορικές, λειτουργικές και λοιπές πληροφορίες που της παράσχει η DIA». Εμπορικές πληροφορίες, που σύμφωνα με την παρ. 9.5 της εν λόγω σύμβασης, αφορούν «καταλόγους των προϊόντων DIA», «εμπορικά εγχειρίδια» αλλά και «λίστες τιμών». Εν ολίγοις, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις, η δικαιοδόχος «δεσμεύεται και υποχρεούται» να χρησιμοποιεί «τις λίστες τιμών» που της παράσχει η DIA.

Πέραν αυτού, το γεγονός ότι το περιθώριο κέρδους της δικαιοδόχου ισούται με το ποσοστό έκπτωσης που της παρέχει η δικαιοπάροχος επί της λιανικής τιμής που αναγράφεται στο Δελτίο Αποστολής, συνιστά με τη σειρά του έμμεσο καθορισμό τιμών.

Χαρακτηριστικά στην ενότητα Ε παρ. 25 του φυλλαδίου προώθησης του δικτύου δικαιόχρησης και προσέλκυσης νέων συνεργατών που βρέθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της εταιρίας από της υπηρεσίες της Γ.Δ.Α., αναφέρεται ότι «Ο δικαιοδόχος πληρώνει για τα εμπορεύματα μια τιμή χαμηλότερη από την προτεινόμενη λιανική τιμή, αυτή δε η διαφορά είναι το περιθώριο κέρδους του». Διευκρινίζει δε στη συνέχεια ότι «Η DIA καθορίζει το ποσοστό έκπτωσης για κάθε προϊόν επί της τιμής λιανικής πώλησης. Το περιθώριο κέρδους προκύπτει από την διαφορά τιμής πώλησης και της τιμής χρέωσης». Εάν όμως πράγματι η λιανική τιμή θα ήταν προτεινόμενη, το περιθώριο κέρδους θα έπρεπε να προκύπτει όχι από τη διαφορά της τιμής χρέωσης και της προτεινόμενης τιμής λιανικής, αλλά από τη διαφορά της τιμής χρέωσης και της τιμής λιανικής που κάθε φορά θα επέλεγε να πωλήσει το προϊόν η δικαιοδόχος.

Προκύπτει επομένως ότι η DIA εμμέσως επιβάλλει συγκεκριμένο περιθώριο κέρδους στους δικαιοδόχους, γεγονός που στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού συνιστά έμμεσο καθορισμό τιμών.

δ. Έλεγχος για ενδεχόμενη de facto συμμόρφωση των δικαιοδόχων στις λίστες τιμών

Παρότι ο διαπιστωθείς μέσω των όρων και διατάξεων της σύμβασης καθορισμός τιμών αρκεί από μόνος για την στοιχειοθέτηση παράβασης του άρθρου 1 του ν. 703/77, η Επιτροπή ερεύνησε και το ενδεχόμενο συμμόρφωσης των δικαιοδόχων σε λίστες τιμών DIA, εξετάζοντας ιδίως αν οι δικαιοδόχοι είχαν στην πραγματικότητα δυνατότητα αλλαγής των τιμών που απέστειλε η DIA και που κατά τη σύμβαση «εμφανίζονται ως προτεινόμενες».

Από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης (Ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε κατά την έρευνα της Υπηρεσίας στα γραφεία της DIA στις 26.05.2006, καθώς και ένορκες καταθέσεις [...] και [...]) προκύπτουν τα ακόλουθα. Οι δικαιοδόχοι οφείλουν να χρησιμοποιούν τις ταμειακές μηχανές που τους υποδεικνύει η DIA και το λογισμικό πακέτο που τους παρέχει δωρεάν. Το λογισμικό αυτό που έχει κατασκευάσει η [...] αποτελεί εσωτερικό πρόγραμμα της DIA. Συμβατές με το παραπάνω λογισμικό είναι μόνο οι ταμειακές μηχανές που εμπορεύεται η εταιρία [...], τις οποίες οφείλουν να αγοράζουν οι δικαιοδόχοι μαζί με τον υπόλοιπο απαιτούμενο εξοπλισμό. Οι μηχανές αυτές είναι

συνδεδεμένες με το κεντρικό λογισμικό σύστημα της ΔΙΑ, ειδικότερα με τον server της ΔΙΑ, για ανταλλαγή χρήσιμων στοιχείων, ανάμεσα στα οποία και οι λίστες τιμών λιανικής της ΔΙΑ. Έτσι οι τιμές που αναφέρονται στο δελτίο αποστολής αποστέλλονται συγχρόνως μέσω του ηλεκτρονικού αρχείου στις ταμειακές μηχανές του δικαιοδόχου.

Εν ολίγοις οι εν λόγω τιμές εγκαθίστανται αυτομάτως στις ταμειακές μηχανές του δικαιοδόχου, που σημαίνει ότι δεν εξυπηρετούν απλώς την ενημέρωσή του όπως εξ'ορισμού συμβαίνει με μια «ενδεικτική τιμή», αλλά είναι οι τιμές που θα ισχύσουν στην πράξη ως λιανικές τιμές, εάν δεν υπάρξει αντίθετη προς τούτου παρέμβαση του δικαιοδόχου. Χαρακτηριστικό εξάλλου από την άποψη αυτή, είναι και το γεγονός ότι παράλληλα με την εγκατάσταση της λίστας τιμών της ΔΙΑ στις ταμειακές μηχανές του δικαιοδόχου, ο τελευταίος παραλαμβάνει και τα αντίστοιχα καρτελάκια τιμών για να επικολληθούν στα προϊόντα.

Ως εκ τούτου η λειτουργικότητα των μέσων που διαθέτει ο δικαιοδόχος για να προβεί στην αλλαγή αυτών των τιμών είναι εξαιρετικά σημαντική, διότι υποθηκεύει σε μεγάλο βαθμό αυτή καθ'αυτή τη δυνατότητα της όποιας παρέμβασής του.

Για όσα προϊόντα δεν ανήκουν στη λίστα ΔΙΑ και η προμήθειά τους γίνεται από άλλες πηγές, η τιμή λιανικής πώλησης καθορίζεται από τη δικαιοδόχο και η εισαγωγή της τιμής, σύμφωνα με τις δυνατότητες του λογισμικού και ηλεκτρονικού συστήματος που έχει επιβάλλει η ΔΙΑ γίνεται χειροκίνητα, με την πληκτρολόγηση ειδικών πλήκτρων, ανάλογα με το ΦΠΑ που επιβαρύνεται το προϊόν (9% ή 19%). Στην τελευταία περίπτωση στην απόδειξη δεν εμφανίζεται το πωλούμενο προϊόν αλλά η ένδειξη «ΔΙΑΦΟΡΑ» και η αντίστοιχη τιμή που πληκτρολογήθηκε.

Τέλος, για όσα προϊόντα ανήκουν στη λίστα ΔΙΑ, αλλά οι δικαιοδόχοι προμηθεύονται από άλλες πηγές και όχι από τη ΔΙΑ, υπάρχουν δυο δυνατότητες τιμολόγησης. Είτε οι δικαιοδόχοι επιλέγουν να τα πουλήσουν στις τιμές που τους διαβιβάζει ηλεκτρονικά η ΔΙΑ, οπότε ισχύει η μέθοδος του σκαναρίσματος. Είτε οι δικαιοδόχοι χρησιμοποιούν τη μέθοδο που εφαρμόζουν για τα υπόλοιπα προϊόντα εκτός λίστας, δηλαδή τη χειροκίνητη εισαγωγή τιμών με τα ειδικά πλήκτρα του ΦΠΑ. Η εκδοχή αυτή επιβεβαιώνεται και από τη σχετική κατάθεση [...] στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, ότι «ο δικαιοδόχος είτε αποδέχεται (οπότε περνά, σκανάρει το προϊόν και αυτό τιμολογείτε με την προτεινόμενη τιμή), είτε πληκτρολογεί τον κωδικό Φ.Π.Α. στον οποίο ανήκει το προϊόν και βάζει χειροκίνητα την τιμή που θέλει να πουλήσει το προϊόν. Ηλεκτρολογικά γίνεται να επέμβει αλλά είναι επικίνδυνο από άποψη χρήσης δεδομένων βάσης μηχανής». Επομένως κατά τον [...], ουσιαστικά ο μόνος εφικτός τρόπος αλλαγής των «εμφανιζομένων ως προτεινόμενων τιμών» είναι η πληκτρολόγηση του κωδικού Φ.Π.Α. από τον δικαιοδόχο.

Η δυνατότητα όμως του δικαιοδόχου να επιλέξει δικές του τιμές, διαφορετικές από αυτές τις ΔΙΑ, και να τις εισάγει με τον χειροκίνητο τρόπο στην ταμειακή μηχανή, μέσω των αντίστοιχων πλήκτρων του ΦΠΑ, συνδέεται με το μειονέκτημα ότι η εκδιδόμενη απόδειξη φέρει την ένδειξη ΔΙΑΦΟΡΑ. Τούτο, σύμφωνα με έγγραφο του Υπουργείου Εμπορίου της 19-10-2007 που προσκόμισαν οι καταγγέλλουσες, είναι ασυμβίβαστο με την αγορανομική αλλά σε κάθε περίπτωση και φορολογική νομοθεσία, διότι με αυτόν τον τρόπο τιμολόγησης, ούτε ο καταναλωτής ούτε άλλη αρμόδια Δημόσια Αρχή μπορούν να

ελέγχουν την τιμή που καταβλήθηκε για κάθε προϊόν αλλά και την ορθότητα του συντελεστή ΦΠΑ που εφαρμόστηκε σε κάθε τιμολόγηση.

Πέραν όμως αυτού, η αλλαγή τιμών μέσω αυτής της μεθόδου, υποχρεώνει τον δικαιούχο να δημιουργήσει δικές του ετικέτες εκτός του λογισμικού συστήματος των ταμειακών μηχανών με την περιγραφή των προϊόντων και τις τιμές αυτών που θα έχει επιλέξει, τις οποίες οφείλει να επικολλήσει στα ράφια.

Ακόμη όμως και υπό την εκδοχή ότι ο παραπάνω χειροκίνητος τρόπος αλλαγής ή εισαγωγής τιμών οδηγεί σε έκδοση αποδείξεων αντίθετων στην κείμενη νομοθεσία, ή είναι δύσχρηστος, ώστε να δημιουργούνται πρακτικά εμπόδια εφαρμογής του, ερευνητέο κατά την Επιτροπή είναι κατά πόσο υπάρχει και άλλος τρόπος αλλαγής τιμών, που να μη δημιουργεί προβλήματα νομιμότητας και να είναι απλός και εύχρηστος.

Σύμφωνα με όσα υποστήριξε η ΔΙΑ και επιβεβαίωσαν με τις καταθέσεις τους και οι μάρτυρές της, υπάρχει και άλλος τρόπος νόμιμης αλλαγής τιμών. Ειδικότερα, με τη χρησιμοποίηση ειδικού κλειδιού στην ταμειακή μηχανή και τη χρησιμοποίηση ειδικού πληκτρού που φέρει την ένδειξη «ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΩΝ» μπορεί η δικαιούχος με απλή διαδικασία να εισάγει οποιαδήποτε τιμή στην ταμειακή μηχανή. Στην περίπτωση αυτή ουσιαστικά επεμβαίνει στο λογισμικό αλλάζοντας την καθορισθείσα από την δικαιούχο λιανική τιμή, ώστε στο εξής με το σάρωμα (σκανάρισμα) του προϊόντος να εμφανίζεται η νέα τιμή και στην απόδειξη να εμφανίζεται κανονικά τόσο το πωλούμενο προϊόν όσο και η νέα τιμή. Η αλλαγή αυτή δεν είναι βέβαια οριστική, αφού όταν η ΔΙΑ αποστέλλει νέα λίστα λιανικών τιμών αντικαθίσταται αυτόματα η αλλαγμένη τιμή. Ωστόσο η δικαιούχος μπορεί να αποφύγει αυτό το ενδεχόμενο, αν διακόψει την επικοινωνία της με το κεντρικό server, επικοινωνία που πραγματοποιείται μόνο κατά τις νυκτερινές ώρες. Σε κάθε περίπτωση δύναται εφόσον το επιθυμεί να επέμβει εκ νέου στις ορισμένες λιανικές τιμές.

Εντούτοις, σύμφωνα με τις καταγγελίες και τις μαρτυρικές καταθέσεις των [...] (βλ. πρακτικά 11-10-2007, σελ. 78-79 και 2 αντίστοιχα) η δυνατότητα αυτή δεν υπήρχε από την αρχή της συνεργασίας τους με τη ΔΙΑ και τούτο διότι δεν τους είχε δοθεί ούτε η κατάλληλη εκπαίδευση ούτε το κλειδί «Z» της θέσης τέσσερα, που ήταν απαραίτητο για τη σχετική αλλαγή. Μάλιστα, ο μάρτυρας [...] παλαιός επόπτης της ΔΙΑ, κατέθεσε ενώπιον της Επιτροπής ότι κατ'εντολή της εν λόγω εταιρίας απέσυρε το συγκεκριμένο κλειδί από τα καταστήματα ΔΙΑ της περιοχής ελέγχου του. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε : «Για να ξεκαθαρίσουμε μπορώ να σας πω υπεύθυνα τι συμβαίνει στη Βόρειο Ελλάδα εκεί που ήμουν ...η [...] πήγαινε ...στο κατάστημα συναρμολογούσε τις ταμειακές μηχανές κι άφηνε όλα τα κλειδιά, τέσσερα κλειδιά που υπάρχουν πάνω στο πληκτρολόγιο... (στη συνέχεια) έπαιρνα εγώ το κλειδί «Z» ...είτε αυτό λεγόταν franchise είτε λεγόταν ιδιόκτητο κατάστημα». «Είχα ρητή εντολή από την εταιρεία μου να μην αφήνω το κλειδί το συγκεκριμένο στο κατάστημα και το έπαιρνα μαζί μου». «Όταν έφυγα τον Σεπτέμβριο του [...] ... (τα κλειδιά) ήταν στο γραφείο μου στην αποθήκη». Σε ερώτηση ποιος του είχε δώσει τη σχετική εντολή ανέφερε ρητά τον «[...]» (βλ. πρακτικά 11-7-2007, σελ. 61, 62, 63). Άποψη την οποία επανέλαβε κι όταν εξετάστηκε κατ'αντιπαράσταση με το εν λόγω στέλεχος της ΔΙΑ [...], λέγοντας συγκεκριμένα «Εγώ σας το έχω πει ότι είχα εντολή από τον υπεύθυνο που ήταν ο [...] όλα τα κλειδιά που ήταν

το κλειδί «Z» να τα παίρνω και να τα επιστρέφω στην εταιρεία μου» (βλ. πρακτικά 10-11-2007, σελ. 119-120, 121). Το επιχείρημα του τελευταίου ότι η εντολή αυτή αφορούσε μόνο τα κλειδιά των εταιρικών καταστημάτων, δεν κρίθηκε πειστικό.

Σύμφωνα πάντα με τους καταγγέλλοντες, η με αυτόν τον τρόπο αλλαγή των τιμών κατέστη δυνατή μόνο μετά τις καταγγελίες στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, όταν η ΔΙΑ κατά τον Οκτώβριο του 2006 προμήθευσε τις καταγγέλλουσες με νέο Εγχειρίδιο Λειτουργίας, όπου για πρώτη φορά, υπάρχει λεπτομερής περιγραφή του συγκεκριμένου τρόπου αλλαγής τιμών. Πράγματι, ούτε στο εγχειρίδιο λειτουργίας που είχε μέχρι τότε παραδοθεί στις δικαιούχους, ούτε στα έγγραφα και στα ηλεκτρονικά αρχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας στην ΔΙΑ, αλλά ούτε και στα αρχεία παρουσίασης των καταστημάτων δικαιούχησης της ΔΙΑ και σε άλλα ενημερωτικά για τους δικαιούχους της δεν γίνεται αναφορά για την ύπαρξη, τη δυνατότητα και τον τρόπο χρήσης αυτής της μεθόδου.

Επομένως το επιχείρημα της καταγγελλόμενης ότι στις ταμειακές μηχανές της ΔΙΑ υπήρχε ειδικό πλήκτρο με τον όρο ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΩΝ, δεν αρκεί για να αποδειχθεί η δυνατότητα των δικαιούχων να κάνουν χρήση αυτού, εάν όχι μόνο δεν διέθεταν το αναγκαίο κλειδί και δεν τους είχε γίνει η κατάλληλη προς τούτο εκπαίδευση, αλλά και όταν, όπως προκύπτει και από την προαναφερθείσα κατάθεση του [...], η δυνατότητα αυτή εμφανιζόταν ως επικίνδυνη «από άποψη χρήσης δεδομένων βάσης μηχανής» και άρα εκ των πραγμάτων ανέφικτη.

Από αυτό άλλωστε το χρονικό σημείο (Οκτώβριο 2006) και μετέπειτα προσκομίζει η ΔΙΑ καταστάσεις με αλλαγές τιμών εκ μέρους των δικαιούχων ενώ για το διάστημα πριν το 2006 δεν προσκομίζει ούτε μία τιμή που να έχει αλλάξει σε σχέση με τις αποστελλόμενες από αυτήν τιμές για τα προϊόντα ΔΙΑ, παρότι στο συγκεκριμένο θέμα φέρει αυτή το βάρος απόδειξης. Εξάλλου ούτε κάποιος από τους μάρτυρες της ΔΙΑ που με ένορκες καταθέσεις βεβαιώνουν ότι είχαν την δυνατότητα να αλλάζουν τιμές και πριν το 2006, προσκόμισε αποδείξεις περί αυτού. Αντίθετα στον Πίνακα II του Παραρτήματος της εισήγησης της Γ.Δ.Α. διαπιστώνεται εφαρμογή των τιμών που απέστειλε η ΔΙΑ στους καταγγέλλοντες δικαιούχους κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα πριν το 2006.

Επομένως κατά την κρίση της Επιτροπής, μόνο από το χρονικό αυτό σημείο αποδεικνύεται ότι πράγματι οι δικαιούχοι μπορούσαν να επέμβουν στο λογισμικό για να προβούν σε αλλαγή των τιμών που εγκαθιστούσε σε αυτό η ΔΙΑ. Αντίθετα οποιοσδήποτε ισχυρισμός της ΔΙΑ ή των μαρτύρων της περί δήθεν δυνατότητας των καταγγελλόντων να επέμβουν στις τιμές ηλεκτρονικά πριν τον Οκτώβριο του 2006 είναι αβάσιμος κατά την κρίση της Επιτροπής και είναι απορριπτέος.

Το γεγονός ότι σε αντίστοιχη καταγγελία κατά της ΔΙΑ που είχε γίνει και στην Ισπανία, η Ισπανική Αρχή Ανταγωνισμού με την υπ' αριθμ. 541/02 Απόφασή της (την οποία επικαλείται η καταγγελλόμενη) έκρινε ότι η πανομοιότυπη με την επίμαχη διάταξη της παραγράφου 6.5 της Σύμβασης αναφέρεται σε προτεινόμενη και όχι καθοριζόμενη τιμή, μπορεί κάλλιστα να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η Ισπανική Αρχή δεν φαίνεται να διέθετε όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία που σε συνέχεια των ελέγχων της Γ.Δ.Α. ήρθαν σε γνώση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, καθώς και μαρτυρίες αντίστοιχες της μαρτυρίας

στελέχους της ίδια της DIA (τ. επιθεωρητής [...]) που επιβεβαίωσε ότι η εταιρεία κατακρατούσε το κλειδί «Z» που ήταν αναγκαίο για τις μέσω του λογισμικού αλλαγές των τιμών από τους δικαιοδόχους.

Ιδιαίτερο εξάλλου ενδιαφέρον από την άποψη αυτή αποκτούν και οι προτάσεις ενεργειών (που ευρέθησαν επίσης κατά την έρευνα των υπηρεσιών της ΓΔΑ στα γραφεία της καταγγελλομένης εταιρείας) τις οποίες υπέβαλλε η Dirección Internacional de Franquicias της DIA Internacional στη DIA HELLAS, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να μπορέσει η τελευταία να αντιμετωπίσει την διένεξή της με την ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε., όπως:

- να περιληφθεί σε Νέο Εγχειρίδιο Λειτουργίας που θα πρέπει να διανεμηθεί σύντομα στις δικαιοδόχους, παράγραφος με την οποία η δικαιοδόχος θα αποδέχεται ότι διαθέτει το κλειδί τέσσερα και γνωρίζει πώς να αλλάζει τις τιμές πώλησης των προϊόντων,
- να γίνει συλλογή στοιχείων μέσω ερευνών σε δικαιοδόχους με τους οποίους η εταιρεία διαθέτει ιδιαίτερα καλή σχέση.

Είναι βέβαια γεγονός ότι τα καταστήματα DIA συνιστούν discount super market και ως τέτοια είναι καθιερωμένα στη συνείδηση των καταναλωτών. Κατά συνέπεια η διατήρηση χαμηλών τιμών είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά που συνθέτουν την εικόνα της συγκεκριμένης δικαιόχρησης.

Υπό αυτό το πρίσμα, το δικαίωμα καθορισμού τιμής από τους δικαιοδόχους δεν θα πρέπει να καταλήγει στην αλλοίωση αυτής της εικόνας, μέσω σημαντικών αυξήσεων.

Όπως όμως υποστήριξαν οι καταγγέλλοντες ενώπιον της Επιτροπής το ενδεχόμενο αύξησης των τιμών τους, ήταν συνέπεια των πιέσεων που ασκούσε επάνω τους η τιμολογιακή πολιτική της DIA που άλλωστε τους επέβαλε να πωλούν κάτω του κόστους με το οποίο τους προμήθευε (πωλήσεις με κάρτα) και άλλωστε συμπιέζε ασφυκτικά τα περιθώρια κέρδους τους, προς όφελος των δικών της συμφερόντων καθιστώντας μη βιώσιμες τις επιχειρήσεις τους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αγωγή που κατάθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών η ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ στις 2.3.2006, «σε μια συναλλαγή με την εταιρία «[...]», που εμπορεύεται προϊόντα ζύμης, από ... σφάλμα των εκπροσώπων της ως άνω εταιρείας, κατά την παράδοση παραγγελθέντων εμπορευμάτων στο κατάστημα μας με το ... σύστημα των «άμεσων προμηθευτών» την 27.1.2005, αντί για απλό Δελτίο Αποστολής, μας παραδόθηκε το υπ' αριθμ. 196/27.01.2005 Δελτίο Αποστολής – Τιμολόγιο, όπου αναγράφονταν οι τιμές πώλησης των προϊόντων στην αντίδικο και που είχε εκδοθεί επ'ονόματί της. Από την απλή αντιπαραβολή ... (4) προϊόντων του ως άνω τιμολογίου, ήτοι «DONUT ΜΕΛΩΜΕΝΟ», «ΛΟΥΚΟΥΜΑΣ 4+2», «DONETTS 6 PACK» και «ΤΣΟΥΡΕΚΑΚΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ 350 gr», με τα τιμολόγια που εξέδωσε η αντίδικος για τη μεταπώληση στην εταιρεία μας των ίδιων ... προϊόντων προέκυψε ότι η DIA αγοράζει το ένα τεμάχιο από καθ'ένα προϊόν στις τιμές των 1,34 ευρώ, 0,94 ευρώ, 0,62 ευρώ, και 1,51 ευρώ αντίστοιχα, τα μεταπωλεί στη ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ στις τιμές 1,70 ευρώ, 1,22 ευρώ, 0,76 ευρώ και 1,89 ευρώ αντίστοιχα και καθορίζει τις τιμές λιανικής πώλησης στα ποσά των 1,75 ευρώ, 1,26 ευρώ, 0,78 ευρώ και 1,95 ευρώ, αντίστοιχα. «Δια των διαδοχικών συμβάσεων και μεταπώλησης, η αντίδικος αποκόμισε κέρδος κατά μέσο όρο σε ποσοστό

20,55%, ενώ το κέρδος που καθόρισε για την εταιρεία μας για τα ίδια ακριβώς προϊόντα ανήλθε σε ποσοστό μόλις 2,98%».

Υπό αυτές τις συνθήκες, η διαμόρφωση των τιμών στα πλαίσια του συστήματος της ΔΙΑ δεν μπορούν να βρουν έρεισμα στις ιδιαιτερότητες του καθεστώτος δικαιόχρησης. Πράγματι η σύμβαση δικαιόχρησης ως αμοτεροβαρής σύμβαση γεννά σε βάρος του δικαιοδόχου υποχρέωση καταβολής αντιπαροχής που στην περίπτωση της ΔΙΑ δεν εισπράττεται αυτοτελώς από τους δικαιοδόχους, αλλά ενσωματώνεται στις τιμές που χρεώνει τα προϊόντα σ' αυτούς. Το γεγονός όμως αυτό, κατά την άποψη της πλειοψηφίας των μελών της Επιτροπής, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε καταστάσεις που το μέγεθος του μεριδίου της τιμής που εισπράττεται ως αντιπαροχή από την δικαιοπάροχο να είναι τέτοιο, ώστε να θέτει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα της επιχείρησης του δικαιοδόχου.

Συμπερασματικά, από την αξιολόγηση και συνεκτίμηση όλων των στοιχείων του φακέλου της συγκεκριμένης υπόθεσης και κυρίως των συμβατικών όρων δικαιόχρησης, των καταθέσεων των νομίμων εκπροσώπων των μερών, των ενόρκων μαρτυρικών καταθέσεων ενώπιον συμβολαιογράφου, των σχετικών εγγράφων, των ενόρκων καταθέσεων των έξι μαρτύρων που εξετάστηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, σε συνδυασμό προς τους ισχυρισμούς των διαδίκων που υποβλήθηκαν προφορικά και γραπτώς δια των υποβληθέντων υπομνημάτων τους, αποδείχθηκε κατά την κρίση της πλειοψηφίας της Επιτροπής ότι η ΔΙΑ αφ' ενός καθόριζε παγίως κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, τις τιμές λιανικής πώλησης των προϊόντων στις δικαιοδόχους και αφετέρου όριζε το περιθώριο κέρδους τους. Εξ' αυτών προκύπτει ότι στην κρινόμενη υπόθεση που πρόκειται για κάθετη συμφωνία δικαιόχρησης, η δικαιοπάροχος προέβη σε άμεσο και έμμεσο καθορισμό τιμών που τη θέτουν εκτός πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής του Κανονισμού 2790/1999 περί καθέτων συμφωνιών, και συνεπώς συνιστούν παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77 και 81 ΣυνθΕΚ.

2. Αποκλειστική προμήθεια και υποχρέωση μη ανταγωνισμού

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό (*de minimis*), η Επιτροπή Ανταγωνισμού θεωρεί ότι συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων δεν περιορίζει σημαντικά τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/77, αν το συνολικό μερίδιο που κατέχει το καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το 10% σε καμία από τις σχετικές αγορές που επηρεάζονται από τη συμφωνία, όταν η συμφωνία έχει συναφθεί μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες δεν είναι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε καμία από αυτές τις αγορές (συμφωνίες μη ανταγωνιστών – περιλαμβάνουν και τις κάθετες συμφωνίες).

Όταν μία κάθετη συμφωνία πέραν της προμήθειας των αγαθών που αναφέρονται περιλαμβάνει και διατάξεις περί δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (π.χ. συμβάσεις δικαιόχρησης), οι οποίες διευκολύνουν τον αγοραστή να διαθέσει στην αγορά τα αγαθά που αναφέρονται στη συμφωνία, καθοριστική σημασία για την εφαρμογή του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες έχει το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή στην αγορά, στην

οποία πωλεί τα αγαθά που αναφέρονται στη συμφωνία (Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, παρ.95).

Όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε, η ΔΙΑ στην ελληνική επικράτεια, στη σχετική αγορά των προϊόντων λιανικής πώλησης, δεν διαθέτει μερίδιο αγοράς πάνω από 10%. Οι ρήτρες αποκλειστικής προμήθειας όσο και οι υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού που καταγράφονται στις συμβάσεις με τις δικαιοδόχους (βλ. όρους 4.4.2, 10.4 και 12) δεν συνιστούν ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού (βλ. παρ.11 της ανωτέρω Ανακοίνωσης). Εξάλλου και στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις «Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς» (2000/C 291/02) παρ. 200 στοιχ. 2 προβλέπεται ότι μια υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού όσον αφορά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αγοράζονται από τη δικαιοδόχο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρ. 81 παρ. 1, όταν η υποχρέωση είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της κοινής ταυτότητας και της φήμης του δικτύου δικαιόχρησης. Κατά συνέπεια, δεν τίθεται θέμα αισθητού περιορισμού του ανταγωνισμού και, κατά συνέπεια, παράβασης του άρθρου 1 του ν.703/77. Το αυτό ισχύει και για τη εφαρμογή του άρθρου 81 παρ.1, καθώς η ΔΙΑ δεν διαθέτει μερίδιο αγοράς άνω του 15%, προκειμένου να τεθεί θέμα περιορισμού του ανταγωνισμού σύμφωνα με την αντίστοιχη κοινοτική Ανακοίνωση περί των συμφωνιών που δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό (de minimis).

Ωστόσο, εκτιμάται ότι η υποχρέωση μη ανταγωνισμού, ενδέχεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις να αποτελεί στα πλαίσια εφαρμογής του άρθρου 2^α του ν. 703/77, παράγοντα που ενισχύει την οικονομική εξάρτηση των δικαιοδόχων από την ΔΙΑ.

Β. Εξέταση των υπό κρίση καταγγελιών με βάση το άρθρο 2α ν.703/1977

Σύμφωνα με το άρθρο 2α του ν.703/77 ως ισχύει:

«Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 1 του ν.703/77 και του άρθρου 81 της ΣυνθΕΚ, απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής εξάρτησης στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή, ακόμη και ως προς ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης δύναται να συνίσταται ιδίως στην επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, στην εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης ή στην αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων.»

Κατά τη διατύπωση του άρθρου 2α του ν.703/77, η απαγόρευση κατάχρησης σχέσης οικονομικής εξάρτησης ισχύει *«με την επιφύλαξη εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 1 του ν.703/77 και 81 της ΣυνθΕΚ»*. Είναι προφανές ότι το άρθρ. 2α αναφέρεται σε μονομερή συμπεριφορά επιχειρήσεων και όχι σε συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές, όπως τα άρθρ. 1 ν. 703/77 και 81 ΣυνθΕΚ. Άλλωστε το άρθρο 3 παρ. Κανονισμού 1/2003 επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν αυστηρότερους εθνικούς κανόνες που απαγορεύουν ή επιβάλλουν κυρώσεις σε *μονομερή συμπεριφορά* και τούτο ακριβώς ισχύει στην περίπτωση του άρθρου 2α ν. 703/77. Με βάση τα παραπάνω η Επιτροπή εκτιμά ότι όταν το άρθρ. 2α εφαρμόζεται σε συμπραξιακή συμπεριφορά, συμπράξεις που αξιολογούνται ως συμβατές με τα άρθρα 1 και 81, δεν μπορεί να

απαγορεύονται από το 2α ν. 703/1997 (βλ. και Τζουγανάτο, «Ο στόχος της αναβάθμισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και οι αστοχίες του ν. 3373/2005 για τη τροποποίηση του ν.703/77», ΔΕΕ 10/2005, σελ. 1029-1030 και Ε.Α. 91/99).

Σε αντίθετη όμως περίπτωση, εάν δηλαδή οι κρινόμενες συμβάσεις παραβιάζουν το άρθρο. 1 του ν.703/77, η διαπιστούμενη παράβαση του ανταγωνισμού ως θεσμού, δεν αρκεί για να καλύψει όλες τις μέσω του άρθρου 2^α επιδιωκόμενες από τον νομοθέτη ατομικές προεκτάσεις, της συγκεκριμένης διάταξης. Ουσιαστικά δηλαδή την προστασία μικρομεσαίων παικτών της αγοράς, από καταχρηστικές συμπεριφορές ισχυρότερων οικονομικών παραγόντων, από τους οποίους συμβαίνει να εξαρτώνται.

Με βάση το περιεχόμενο του άρθρου 2^α, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του είναι οι εξής:

- i. *Η ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων,*
- ii. *Η απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης και*
- iii. *Η καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω εξάρτησης.*

Κατά συνέπεια, θα πρέπει, προκειμένου να θεμελιωθεί αν συντρέχει παράβαση του άρθρου 2α του ν.703/77, να ερευνηθεί αν στην υπό κρίση υπόθεση συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις:

α) Σχέση οικονομικής εξάρτησης

Η έννοια της οικονομικής εξάρτησης προϋποθέτει την ύπαρξη μίας επιχείρησης, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή προς μία άλλη επιχείρηση ως προς ορισμένο είδος προϊόντων. Η οικονομική εξάρτηση εμπόρου από προμηθευτή μπορεί να προκύπτει από το γεγονός ότι ο πρώτος έχει λόγω των επενδύσεων, στις οποίες έχει προβεί, προσαρμοστεί στις ανάγκες διάθεσης των προϊόντων του δεύτερου, ώστε δεν θα μπορούσε χωρίς οικονομικές θυσίες να στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού. Συναφή κριτήρια οικονομικής εξάρτησης αποτελούν η ενδεχόμενη αποκλειστική συνεργασία με τον εν λόγω παραγωγό (Ε.Α. 166/00), αλλά και το ύψος των κερδών και εσόδων που διασφαλίζει η δικαιοδόχος από τη διακίνηση και πώληση των προϊόντων του δικαιοπαρόχου και το εάν και κατά πόσον αυτά αποτελούν σημαντικό τμήμα του συνολικού (ετήσιου) κύκλου εργασιών της (Ε.Α. 91/99, 150/00, 144/00, 145/00).

Εν προκειμένω, η εκάστοτε δικαιοδόχος, προκειμένου να ενταχθεί στο δίκτυο δικαιόχρησης της ΔΙΑ, προβαίνει στις ακόλουθες επενδύσεις:

- i. *Καταβάλλει ένα δικαίωμα εισόδου για τις υπηρεσίες και παροχές που αναλαμβάνει να προσφέρει στη δικαιοδόχο η ΔΙΑ (βλ. όρο 3 της ανωτέρω σύμβασης), αξίας περίπου [...] Ευρώ (πλέον ΦΠΑ).*
- ii. *Σύμφωνα με τον όρο 4.6.1. της σύμβασης, «οι δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης των, φωτεινών ή μη, επιγραφών του καταστήματος ΔΙΑ, οι οποίες τοποθετούνται στους εξωτερικούς χώρους και τον περιβάλλοντα χώρο του καταστήματος, βαρύνουν εξ ολοκλήρου την δικαιοδόχο».*
- iii. *Καταβάλλει ετησίως ένα ποσό (το οποίο κυμαίνεται ανά δικαιοδόχο) για συμμετοχή της δικαιοδόχου στα έξοδα διαφημιστικής προβολής των προϊόντων και της αλυσίδας ΔΙΑ, σύμφωνα με τον όρο 11.2 της σύμβασης.*

iv. Σύμφωνα με το φυλλάδιο προώθησης του δικτύου δικαιόχρησης και προσέλκυσης νέων συνεργατών, οι προϋποθέσεις δημιουργίας καταστήματος δικαιόχρησης είναι: α) το κόστος που αναλογεί στις δικαιοδόχους για τον εξοπλισμό και τη διαμόρφωση ενός καταστήματος DIA, το οποίο ανέρχεται σε ποσό περίπου [...]για καταστήματα περίπου 250 τ.μ και β) το κόστος της αρχικής παραγγελίας που μπορεί να φτάσει σε περίπου [...].

Εξάλλου, τονίζεται ότι, σύμφωνα με το έγγραφο «Presentation for expansion.ppt» με ημ/νία 21.4.06 που βρέθηκε κατά τη διάρκεια του ελέγχου στα γραφεία της DIA αναφέρεται ότι: «οι προϋποθέσεις ένταξης νέων καταστημάτων σε καμία περίπτωση δεν είναι διαπραγματεύσιμες».

v. Σημειώνεται επίσης, ότι σύμφωνα με τις ίδιες τις συμβάσεις που έχει συνάψει η DIA με τις δικαιοδόχους, η DIA αποτελεί τον αποκλειστικό προμηθευτή όλων των δικαιοδόχων της για τα 80% των προϊόντων λιανικής πώλησης. Ως εκ τούτου τα προϊόντα που προμηθεύονται από τοπικούς προμηθευτές, δεν αναιρούν το γεγονός ότι το βασικό μέρος των εξόδων και των πιθανών κερδών τους, πηγάζει από την πώληση των «προϊόντων DIA».

vi. Τέλος η τριετής διάρκεια της συμβατικής σχέσης, σε συνδυασμό με το κόστος των επενδύσεων που προαναφέρθηκαν, ενισχύει επίσης την οικονομική εξάρτηση των δικαιοδόχων.

Επομένως, συντρέχει κατά την κρίση της Επιτροπής η προϋπόθεση της ύπαρξης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ της DIA και των δικαιοδόχων της.

β) Η απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης

Η απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης προϋποθέτει είτε ότι δεν υπάρχουν καθόλου τέτοιες λύσεις ή ότι οι προσφερόμενες συνδέονται με σοβαρά μειονεκτήματα, δηλαδή δεν μπορεί να προμηθευτεί τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες από άλλη πηγή ή, εάν μπορεί, όχι με τους ίδιους αλλά με δυσμενέστερους όρους που θα έχουν ως αποτέλεσμα τη περιέλευση της εξαρτώμενης επιχείρησης σε δυσμενή έναντι των ανταγωνιστών της θέση, αφού μειώνεται έτσι σημαντικά η ικανότητα της να ανταπεξέλθει στον ελεύθερο ανταγωνισμό, γεγονός το οποίο μπορεί να την οδηγήσει και σε αδυναμία συνέχισης της λειτουργίας της (Ε.Α. 91/99, 150/00, 144/00, 145/00). Απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης υφίσταται και στην περίπτωση που ένας μεταπωλητής δεν θα μπορούσε να στραφεί σε εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού δίχως να υποστεί σοβαρές οικονομικές θυσίες (Ε.Α.297/2006).

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τον όρο 12 της σύμβασης με την εταιρεία ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, αντίστοιχος όρος υποχρέωσης μη ανταγωνισμού υπάρχει σε όλες τις συμβάσεις franchising που έχει συνάψει η DIA με τις δικαιοδόχους της, απαγορεύεται στις δικαιοδόχους για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους από την με οποιοδήποτε τρόπο λήξη ή λύση της σύμβασης τους με τη DIA: α) να δημιουργούν και να συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα, να λαμβάνουν μέρος και γενικά να συνεργάζεται και να δεσμεύεται με οικονομικό, εμπορικό κλπ. τρόπο σε οποιαδήποτε επιχείρηση, εταιρικό σύλλογο, συνεταιρισμό και γενικά σε κάθε είδους επιχείρηση στην Ελλάδα, ειδικά σε αλυσίδες διατροφής που έχουν ως δραστηριότητα, κύρια ή μη, είτε το χονδρικό ή λιανικό εμπόριο προϊόντων διατροφής είτε το χονδρικό ή λιανικό εμπόριο ανταγωνιστικών προϊόντων, ιδίων ή ομοίων με τα προϊόντα DIA και β) να ασκούν άμεσα ή έμμεσα δραστηριότητες ανταγωνιστικές με αυτές που αναπτύσσουν τα καταστήματα DIA.

Επομένως η διακοπή της συνεργασίας των δικαιοδόχων με τη DIA, θα προκαλέσει παύση λειτουργίας των καταστημάτων τους για ένα (1) έτος, εφόσον δεν θα μπορούν για το διάστημα αυτό οι δικαιοδόχοι να εμπορεύονται αντίστοιχα προϊόντα είτε μέσω ενός δικού τους καταστήματος σ/μ είτε αναλαμβάνοντας τη διανομή άλλου σήματος.

γ) Η καταχρηστική εκμετάλλευση της σχέσεως οικονομικής εξάρτησης

Η DIA καταχράται την οικονομική εξάρτηση των δικαιοδόχων με τους ακόλουθους τρόπους:

- i. Ως έχει αποφανθεί ήδη η νομολογία (βλ. Ε.Α. 91/99) η μονομερής επιβολή άμεσα ή έμμεσα τιμών λιανικής πώλησης προϊόντων από τον προμηθευτή προς τον αγοραστή συνιστά επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής. Στο βαθμό, συνεπώς, που έχει αποδειχθεί ότι η DIA επιβάλλει μονομερώς στις δικαιοδόχους τις τιμές μεταπώλησης των προϊόντων της και μάλιστα σε ορισμένους εξ αυτών κάτω του κόστους, (περίπτωση πωλήσεων προϊόντων DIA με κάρτα Club DIA) προκαλώντας σε αυτούς σημαντικές ζημιές, θεμελιώνεται η ύπαρξη καταχρηστικής συμπεριφοράς εκ μέρους της δικαιοπαρόχου.
- ii. Στις συμβάσεις δικαιόχρησης η υποχρέωση μη ανταγωνισμού του δικαιοδόχου για χρονικό διάστημα ενός έτους (άρθρο 12) από την με οποιοδήποτε τρόπο λήξη της σύμβασής του με τη DIA, του αφαιρεί εξ'ορισμού την δυνατότητα εξεύρεσης «ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης» που προβλέπεται στο άρθρο 2^α. Ο συγκεκριμένος όρος των συμβάσεων θα πρέπει επομένως να θεωρηθεί, τουλάχιστον για τις περιπτώσεις λύσης της δικαιόχρησης επ'αδίκω της DIA καταχρηστική, γι'αυτό και θα πρέπει να τροποποιηθεί.

ΙΧ. ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. Χορήγηση εξαίρεσης

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν.703/77 (ως ισχύει), η χορήγηση απαλλαγής σε ατομική βάση (βάσει του άρθρου 1 παρ.3 του ν.703/77) για κάθετες συμφωνίες προϋποθέτει γνωστοποίηση της συμφωνίας από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη σύναψη, λήψη ή τέλεσή τους. Το άρθρο 21 τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 του ν.3373/2005 και, σύμφωνα με το άρθρο 37 του ν.703/77, ισχύει από 02.8.05 (οπότε και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο ν.3373/05). Το άρθρο 21 παρ.3 και 4 του ν.703/77 (ως ίσχυε πριν τη τροποποίηση του από το άρθρο 34 του ν.3373/05) προέβλεπε μεν ότι δεν υφίσταται υποχρέωση γνωστοποίησης των κάθετων συμφωνιών, απαιτούσε όμως γνωστοποίηση τους στην Ε.Α., προκειμένου να χορηγηθεί εξαίρεση σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.3 ν.703/77.

Κατά συνέπεια, για τις συναφθείσες πριν την 2.8.05 συμβάσεις, η παράλειψη γνωστοποίησης τους συνεπάγεται οριστική αδυναμία εφαρμογής του άρθρου 1 παρ.3 ν.703/77. Για τις συναφθείσες μετά την 2.8.05 συμβάσεις, η παράλειψη γνωστοποίησης συνεπάγεται εις βάρος καθεμιάς εκ των επιχειρήσεων, οι οποίες συμπράττουν και παρέλειψαν τη γνωστοποίηση αφενός μεν οριστική αδυναμία εφαρμογής του άρθρου 1 παρ.3 ν.703/77, αφετέρου δε και επιβολή προστίμου λόγω μη γνωστοποίησης.

Επισημαίνεται δε ότι στην από 3/1/2006 ανακοίνωσή της Ε.Α. αναφέρεται ότι «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σχετικά με την εφαρμογή των παρ. 11 και 12 του άρθρου 33 του ν.3373/2005, ανακοινώνει ότι θα θεωρήσει ως προσήκουσες και σύννομες τις γνωστοποιήσεις που θα γίνουν προς την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού κάθετων συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών, οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 24 του νόμου 2837/2000, είχαν καταρτισθεί ή συναφθεί προ της 2.8.2005 (ημερομηνία ισχύος του ν.3373/2005), και εξακολουθούν να διατηρούνται σε ισχύ».

Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι οι συμβάσεις διανομής μεταξύ της ΔΙΑ και των δικαιοδόχων της που έχουν συναφθεί προ της 2.8.05 δεν γνωστοποιήθηκαν στην Ε.Α.

Β. Αδυναμία εφαρμογής του 81 παρ.3 ΣυνθΕΚ

Όπως ήδη ελέγχθη υπό VII.B. εφόσον στην κρινόμενη υπόθεση υφίσταται δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών-μελών, οι καταγγελίες θα πρέπει να ελεγχθούν και υπό το πρίσμα του άρθρου 81 παρ. 1 της ΣυνθΕΚ.

Η χορήγηση απαλλαγής σε ατομική βάση για κάθετες συμφωνίες που περιέχουν τέτοιους περιορισμούς (σύμφωνα με το άρθρο 81 παρ.3) προϋποθέτει μόνο συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων της εν λόγω διάταξης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.2 του Κανονισμού 1/2003, η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας ανταγωνισμού δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απαγόρευση συμφωνιών, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, αλλά δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παρ.1 της Συνθήκης ή οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παρ.3 της Συνθήκης.

Η εφαρμογή της εξαίρεσης (τόσο του άρθρου 1 παρ.3 όσο και) του άρθρου 81 παρ.3 υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές: α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής- οικονομικής προόδου, β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει, γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία, οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ.3 και 81 παρ.3 είναι σωρευτικές, δηλαδή πρέπει να πληρούνται όλες για να έχει εφαρμογή η απαλλαγή. Οι εν λόγω προϋποθέσεις είναι, επίσης, εξαντλητικές. Εφόσον πληρούνται, η απαλλαγή ισχύει και δεν μπορεί να εξαρτηθεί από καμία άλλη προϋπόθεση (Βλ. Ανακοίνωση Ε. Επ. - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ.3 της συνθήκης (C 101, 27/04/2004), παρ.42 και εκεί αναφερόμενη νομολογία).

Ωστόσο, οι ιδιαίτερα σοβαροί περιορισμοί (ως πχ. ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης) κατά κανόνα απαγορεύονται (μαύρη λίστα) και δεν πληρούν τις δύο πρώτες προϋποθέσεις του άρθρου 81 παρ.3. Δεν δημιουργούν αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα ούτε προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Σημειώνεται ότι και η τελευταία προϋπόθεση της εξαίρεσης που προβλέπουν τα άρθρα (1 παρ.3) και 81 παρ.3 δεν πληρούται αν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό σε μία από τις σημαντικότερες εκφράσεις του και ιδίως σε περίπτωση κατάργησης του ανταγωνισμού όσον αφορά τις τιμές.

Κατά συνέπεια, δεν δύναται να χορηγηθεί απαλλαγή βάσει του άρθρου (1 παρ.3 και) 81 παρ.3 στην ανωτέρω συμφωνία μεταξύ των μερών.

Χ. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ.

Α. Γενικά

Το άρθρο 9 του Ν. 703/77 ορίζει ότι:

«1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Ανάπτυξης, διαπιστώσει παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 1 και των άρθρων 2, 2α και 5 ή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μπορεί με απόφαση της:

α) να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον,

β) να αποδέχεται, εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, την ανάληψη δεσμεύσεων, με τις οποίες θα παύει η παράβαση, και να καθιστά τις δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις επιχειρήσεις,

γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης και ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής. Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είτε όλα τα εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως οχληρότερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα,

δ) να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2α, όπως προστίθενται με τον παρόντα νόμο 703/1977 και να απειλήσει πρόστιμο ή χρηματική ποινή ή και τα δύο, σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης,

ε) να θεωρήσει ότι κατέπεσε το πρόστιμο ή η χρηματική ποινή ή και τα δύο, όταν με απόφαση της βεβαιώνεται η συνέχιση ή επανάληψη της παράβασης,

στ) να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση.

2. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο επιβαλλόμενο ή απειλούμενο πρόστιμο μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο προβλεπόμενη χρηματική ποινή ανέρχεται μέχρι του ποσού δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ για κάθε ημέρα καθυστέρησης συμμόρφωσης προς την απόφαση και από την ημερομηνία που θα ορίσει η απόφαση.»

Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη της τρία στοιχεία: Τη σοβαρότητα της παράβασης, τη διάρκεια αυτής καθώς και την οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης ή των επιχειρήσεων που έχουν πρωτοστατήσει στην παράβαση να προξενήσουν σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως στους καταναλωτές (Βλ. Άρθρο 9 παράγραφος 2 του Ν. 703/1977).

Εξάλλου, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ, «Κατευθυντήριες γραμμές για το υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/1977» (παρ. 5-9) ορίζεται ότι:

«5. Για τον υπολογισμό του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση, η Επιτροπή χρησιμοποιεί την ακόλουθη μέθοδο.

6. Πρώτον, καθορίζει ένα βασικό ποσό προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης.

7. Δεύτερον, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.»

8. Το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι τριάντα τοις εκατό (30%) επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση, με κριτήριο τη σοβαρότητα αυτής και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά1.

Β. Σοβαρότητα και Διάρκεια των Παραβάσεων

1) Σοβαρότητα της παράβασης

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, την οικονομική δύναμη της/των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς.

Εν προκειμένω διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- i. Ο καθορισμός τιμών μεταπώλησης υπάγεται στους ιδιαίτερα σοβαρούς περιορισμούς του (ενδοσηματικού) ανταγωνισμού,
- ii. Η ΔΙΑ δεν κατέχει μεγάλο μερίδιο αγοράς στη σχετική αγορά προϊόντος, καθώς μεταξύ των ετών 2000-2005 το μερίδιό της δεν ξεπέρασε το 4%,
- iii. Η παράβαση εκτείνεται σε ολόκληρο το σύστημα δικαιόχρησης της ΔΙΑ και, ως εκ τούτου, σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

2) Διάρκεια των παραβάσεων

Το ανωτέρω περιγραφέν σύστημα ηλεκτρονικής μεταβίβασης των λιστών τιμών και της περιορισμένης δυνατότητας των δικαιοδόχων να επέμβουν σε αυτές καθορίζοντας ως ανεξάρτητοι έμποροι τις τιμές μεταπώλησης ίσχυε από το 2001 (βλ. καταγγελίες ΤΣΟΡΜΠΙΑΤΖΟΓΛΟΥ και ΚΟΝΤΟΧΡΗΣΤΟΥ) έως το 2006 (βλ. σχετικό έλεγχο στην εταιρεία ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ). Επομένως:

- Η παράβαση του άρθρου 1 εκτείνεται μεταξύ των ετών 2001-2006,
- Η παράβαση του άρθρου 2α άρχεται από 2.8.05.

3) Ζήτημα οικονομικής ισχύος

Σε περίπτωση συμμετοχής των μελών του δικτύου διανομής ενός παραγωγού σε (κάθετες) συμφωνίες που αντιβαίνουν στις αρχές του ανταγωνισμού, δεν φαίνεται καταρχήν ενδεδειγμένο να επιβληθούν πρόστιμα και στις επιχειρήσεις αυτές. Η πρωτοβουλία των περιοριστικών για τον ανταγωνισμό συμφωνιών αναλαμβάνεται κατά κανόνα από τον παραγωγό, ο οποίος και διαθέτει τα μέσα πίεσης για να εξασφαλίσει την τήρηση εκ μέρους των διανομέων του των πρακτικών αυτών. Οι εν λόγω παραβάσεις, επομένως, δεν θα είχαν παρουσιαστεί δίχως την πρωτοβουλία και την ενεργό σύμπραξη του παραγωγού έναντι των οικονομικά ασθενέστερων συμβεβλημένων διανομέων-δικαιοδόχων (Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2001/711/EK, Volkswagen Passat, παρ. 104, Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2002/758/EK, Mercedes Benz, παρ. 233, Ε.Α. 332/07 παρ. 33.2).

Γ. Βάση υπολογισμού προστίμου

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, ο υπολογισμός του προστίμου στην εταιρία DIA, έχει ως εξής:

- Λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών της στην αγορά πωλήσεων προς καταστήματα δικαιοδόχων.
- Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 703/77, ορίζεται ότι το ποσοστό του προστίμου υπολογίζεται επί των ακαθαρίστων εσόδων της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης, (δηλαδή εν προκειμένω των ετών 2001, 2002, 2003, 2004 και 2005) της προαναφερθείσας σχετικής αγοράς.
- Με δεδομένη την σοβαρότητα της διαπιστωθείσας περί καθορισμού τιμών παράβασης το ποσοστό προστίμου που την αφορά ορίζεται σε 7% των προαναφερθέντων ετησίων κύκλων εργασιών .
- Λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι μετά το 2006 αφ' ενός η DIA αντί των λιανικών τιμών ορίζει ανώτατες τιμές στους δικαιοδόχους και αφ' ετέρου παρέχει την δυνατότητα σ' αυτούς να παρεμβαίνουν στο λογισμικό για να ορίζουν τις τιμές τις αρεσκείας τους, η Επιτροπή εξαντλώντας την επιείκειά της, μειώνει το εν λόγω ποσοστό σε 3%.
- Όσον αφορά την περί κατάχρησης οικονομικής εξάρτησης παράβαση (άρθρο 2 α'ν. 703/77), η Επιτροπή συμφώνως προς τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 1 γ', κρίνει σκόπιμη την επιβολή μέτρων συμπεριφοράς για την παύση της παράβασης και την μη επανάληψή της στο μέλλον.

Αντίθετα μειοψηφία των μελών της Επιτροπής αποτελούμενη από τους κ.κ. Στράτο Φαίδωνα, Κλαβανίδου Δέσποινα, Αλεξανδρίδου Ελίζα και Μπεχρή-Κεχαγιόγλου Γεωργία έκρινε ότι η εν λόγω σύμβαση δικαιόχρησης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 2790/1999 και άρα μπορεί να τύχει της απαλλαγής που προβλέπεται στο άρθρ. 2 του εν λόγω Κανονισμού, στο βαθμό που οι όροι της δε παραβιάζουν τα άρθρ. 4 και 5 του Κανονισμού. Το συμπέρασμα αυτό θεμελιώνεται στις ακόλουθες σκέψεις.

1. Από τους όρους της συμβάσεως σε συνδυασμό με το Προσάρτημα της σύμβασης δεν μπορεί να συναχθεί άνευ ετέρου καθορισμός των τιμών μεταπώλησης από μέρους της DIA. Και τούτο διότι στο πλαίσιο μιας σύμβασης δικαιόχρησης, η υποχρέωση τήρησης από μέρους της δικαιοδόχου της εμπορικής πολιτικής της δικαιοπαρόχου δεν είναι

καθαυτήν παράνομη υπό το πρίσμα του άρθρ. 1 ν. 703/77. Αντίθετα η συμμόρφωση της δικαιοδόχου στις οργανωτικές αρχές του συστήματος και ιδίως ο σεβασμός της αρχής της ομοιομορφίας αποτελούν ουσιώδεις προϋποθέσεις για τη λειτουργία της σύμβασης δικαιόχρησης. Υπό αυτή την έννοια κρίνεται ότι η υποχρέωση της δικαιοδόχου να ακολουθεί την εμπορική πολιτική της DIA (όροι 1.2, 10.3 και 13.3 συμβάσεως) δεν προσκρούει σε κάποιο απαγορευτικό κανόνα δικαίου, αλλά αποτελεί κύρια υποχρέωση κάθε δικαιοδόχου στο πλαίσιο των συμβάσεων δικαιόχρησης. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί και τον έλεγχο από μέρους της δικαιοπαρόχου DIA προκειμένου να διαπιστώνει αν τηρούνται οι παραπάνω συμβατικές υποχρεώσεις της δικαιοδόχου (όρος 10.10 συμβάσεως). Εξάλλου, στις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων των καταγγελλουσών [...] και [...], αναφέρονται ως καθήκοντα των εποπτών η διανομή παραγγελιών, ο έλεγχος των επιστροφών προϊόντων και η καταχώρηση των δελτίων αποστολής, πουθενά όμως δεν αναφέρεται ότι οι επόπτες ήλεγχαν τις τιμές λιανικής. Στις υποχρεώσεις αυτές της δικαιοδόχου αντιστοιχεί η υποχρέωση της δικαιοπαρόχου για την παραχώρηση του πακέτου franchising, την ένταξη του δικαιοδόχου στο σύστημα, τον εφοδιασμό του με πρώτες ύλες και τη συνεχή υποστήριξη και παροχή πληροφοριών σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Στο πλαίσιο αυτής ακριβώς της υποχρέωσης υπάγεται και η υποχρέωση που αναλαμβάνει η DIA (όρος 9.5) να παρέχει στις δικαιοδόχους μεταξύ άλλων πληροφοριών και λίστες τιμών. Η μόνη υποχρέωση που θεσπίζεται σε βάρος των δικαιοδόχων στον όρο 13.3 σε σχέση με αυτές τις πληροφορίες είναι να τις χρησιμοποιούν *«αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς και στο πλαίσιο του παρόντος συμφωνητικού»*. Κατά συνέπεια, ο όρος αυτός (13.3) δεν έχει ως περιεχόμενο την υποχρεωτική χρησιμοποίηση της λίστας τιμών, αλλά την υποχρέωση για καλόπιστη και σύμφωνη με τη σύμβαση χρήση τους.

Εξάλλου στο προοίμιο της σύμβασης δικαιόχρησης γίνεται αναφορά στη φιλοσοφία DIA, η οποία συνδέει την ποιότητα και την προσφορά των εμπορευμάτων σε χαμηλές και ανταγωνιστικές τιμές. Αυτό άλλωστε προκύπτει και από την κατάθεση του [...], μάρτυρα των καταγγελλουσών, ο οποίος δήλωσε χαρακτηριστικά ότι «... η εταιρία η ίδια φρόντιζε να υπάρξει ανταγωνισμός προτείνοντας χαμηλές τιμές...». Τα καταστήματα DIA συνιστούν discount σούπερ-μάρκετ και ως τέτοια είναι καθιερωμένα στη συνείδηση του καταναλωτή. Όπως προκύπτει από την ανωμοτί κατάθεση του [...], η ύπαρξη από μέρους της DIA προτεινόμενων τιμών πώλησης των προϊόντων εντάσσεται στο πλαίσιο ακριβώς αυτής της φιλοσοφίας. Η αναφορά σε συνιστώμενες τιμές πώλησης δεν συνιστά καθαυτήν καθορισμό τιμών. Άλλωστε η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς (2000/C291/01) στην παρ. 47 ορίζει ότι «...ο εφοδιασμός του αγοραστή από τον πωλητή με κατάλογο συνιστώμενων ή ανώτατων τιμών δεν θεωρείται αφ' εαυτού ότι οδηγεί σε καθορισμό τιμών μεταπώλησης».

Ούτε άλλωστε ο τρόπος καθορισμού της τιμής πώλησεως των προϊόντων από τη DIA που περιγράφεται στον όρο 6.5 συνιστά έμμεσο καθορισμό τιμών. Στο σχετικό όρο γίνεται ρητή αναφορά σε *«προτεινόμενες»* τιμές. Εξάλλου ρητή αναφορά του όρου *«προτεινόμενη λιανική τιμή»* γίνεται και στην ενότητα E παρ. 25 του φυλλαδίου προώθησης του δικτύου δικαιόχρησης και προσέλκυσης νέων συνεργατών της DIA.

Εφόσον κατά το γράμμα της συμβάσεως πρόκειται για προτεινόμενες τιμές και υπό την προϋπόθεση ότι παρέχεται πράγματι η δυνατότητα μείωσης ή αύξησή τους από τη δικαιοδόχο δεν υφίσταται συμβατική ρύθμιση για καθορισμό τιμών (βλ. και Απόφ.Επιτρ. Pronuntia, 87/17/ΕΟΚ, L 13/39, 15-01-1987· βλ. και την υπ' αρ. 541/02 απόφαση της Ισπανικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, η κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα, ότι δηλαδή δεν υφίσταται καθορισμός τιμών, κρίνοντας συμβατικό όρο με πανομοιότυπη διατύπωση με αυτήν του όρου 6.5 σε αντίστοιχη σύμβαση δικαιόχρησης της DIA με Ισπανό δικαιοδόχο. Η ως άνω απόφαση επικυρώθηκε από την από 19-1-2006 απόφαση του 6^{ου} Τμήματος του Εθνικού Δικαστηρίου της Ισπανίας. Έτσι και *Korah*, *Competition law and practice*, 2004, σ. 283: "Where the franchisor merely indicates a price and does not discipline those operating on narrower margins, the exemption may still apply"). Η παραπάνω εκτίμηση δεν μπορεί να ανατραπεί από το γεγονός ότι τα τιμολόγια και τα δελτία αποστολής δεν αναγράφουν ρητά τον όρο «προτεινόμενες» τιμές, επειδή ο όρος αυτός έχει ήδη συμπεριληφθεί στη σύμβαση, ώστε τα τιμολόγια και τα δελτία αποστολής να εκδίδονται με βάση τη σύμβαση και σε αναφορά προς το περιεχόμενό της. Το ίδιο ισχύει και σε σχέση με αντίστοιχες αναφορές που περιέχονται σε εσωτερικά έγγραφα και αρχεία της DIA, όπως π.χ. τα ηλεκτρονικά αρχεία "Presentation. ppt" και "Presentation for expansion. ppt, όπου επεξηγούνται συμβατικοί όροι, ώστε η παράλειψη της εκ νέου αναγραφής του όρου «προτεινόμενες» κάθε φορά που γίνεται αναφορά σε τιμές λιανικής να μην επηρεάζει την ως άνω κρίση. Επιπλέον επισημαίνεται ότι, προκειμένου για κάθετη συμφωνία έγγραφα διατυπωμένη, τέτοια εσωτερικά έγγραφα της εταιρίας που έχουν καθαρά επεξηγηματικό χαρακτήρα δεν προσφέρονται για να ανατρέψουν ερμηνευτικά το σαφώς διατυπωμένο γράμμα των συμβατικών όρων, όπου ρητά γίνεται αναφορά σε «προτεινόμενες τιμές». Αντίθετα, χρήσιμα σε επίπεδο ερμηνείας είναι εδώ άλλα κείμενα, που περιέχονται σε γνώση των δικαιοδόχων, όπως π.χ. το φυλλάδιο προώθησης του δικτύου δικαιόχρησης και προσέλκυσης νέων συνεργατών της DIA, όπου και πάλι γίνεται αναφορά σε «προτεινόμενες τιμές» (ενότητα Ε παρ. 25).

2. Στη συνέχεια, σε σχέση με τη δυνατότητα των δικαιοδόχων να αλλάζουν τις τιμές που απέστειλε ηλεκτρονικά η DIA και που κατά τη σύμβαση φέρονται ως προτεινόμενες, κατά την άποψη της μειοψηφίας από τις καταθέσεις των μαρτύρων και τα λοιπά στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής (τιμολόγια, συγκεντρωτικές καταστάσεις, επίδειξη λειτουργίας ταμειακής μηχανής) κ.λπ.) προέκυψε ότι πράγματι υπήρχε σχετική δυνατότητα αλλαγής τιμών.

Ειδικότερα, τα καταστήματα DIA, τόσο τα εταιρικά όσο και αυτά που λειτουργούν με το σύστημα δικαιόχρησης, κατανέμονται από τη DIA σε τέσσερις ταρίφες, δηλαδή σε επίπεδα τιμών, ανάλογα με τον ανταγωνισμό που υπάρχει στην περιοχή λειτουργίας τους, ώστε σε περιοχές με έντονο ανταγωνισμό λόγω της γειτνίασης με άλλα σ/μ οι προτεινόμενες τιμές να είναι χαμηλότερες, ενώ σε άλλες περιοχές με λιγότερο ανταγωνισμό οι προτεινόμενες τιμές να είναι υψηλότερες. Οι πλέον χαμηλές τιμές ισχύουν για τα MAXI DIA που είναι καταστήματα με ειδικές προδιαγραφές και είναι όλα εταιρικά. Ανάλογα με την ταρίφα στην οποία ανήκει κάθε κατάστημα, οι τιμές προμήθειας των προϊόντων καθορίζονται σύμφωνα με τον όρο 6.5 της συμβάσεως,

δηλαδή με συγκεκριμένη έκπτωση στην προτεινόμενη λιανική τιμή πώλησεως. Από τη μαρτυρική κατάθεση του μάρτυρα των καταγγελλουσών [...] προέκυψε ότι η κατάταξη των καταστημάτων σε ταρίφες δεν είναι μόνιμη αλλά μπορεί να αλλάξει, αν μεταβληθούν οι συνθήκες ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη περιοχή. Η συγκεκριμένη μέθοδος κατανομής των καταστημάτων καθώς και η δυνατότητα αλλαγής ταρίφας υποδηλώνει κατά την άποψη της μειοψηφίας το αυξημένο ενδιαφέρον της ΔΙΑ να λαμβάνει υπόψη την ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των σ/μ ΔΙΑ και των υπολοίπων σ/μ, γεγονός που ενισχύει τον ανταγωνισμό.

Αν η δικαιοδόχος εφαρμόσει τις προτεινόμενες τιμές, τότε σκανάρει το προϊόν στο ταμείο και στην απόδειξη εμφανίζεται το συγκεκριμένο προϊόν και η αντίστοιχη τιμή. Το γεγονός ότι μέσω των ταμειακών μηχανών η δικαιοδόχος λαμβάνει τις λίστες των προτεινόμενων τιμών από τη ΔΙΑ καθώς και τα αντίστοιχα καρτελάκια τιμών για να επικολληθούν στα προϊόντα δε συνιστά κατά την άποψη της μειοψηφίας έμμεσο καθορισμό τιμών. Αντίθετα αποβλέπει αφενός στην ενημέρωση της δικαιοδόχου για τις εκάστοτε προτεινόμενες τιμές αφετέρου στη διευκόλυνσή της, για την περίπτωση που θα θελήσει να ακολουθήσει τις προτεινόμενες τιμές. Τα ανωτέρω ισχύουν για τα προϊόντα που ανήκουν στον κατάλογο της ΔΙΑ. Για όσα προϊόντα δεν ανήκουν στη λίστα ΔΙΑ και η προμήθειά τους γίνεται από άλλες πηγές, δεν υπάρχουν προτεινόμενες τιμές και η τιμή λιανικής πώλησης καθορίζεται από τη δικαιοδόχο χειροκίνητα, με την πληκτρολόγηση ειδικών πλήκτρων, ανάλογα με το ΦΠΑ που επιβαρύνεται το προϊόν (9% ή 19%). Στην τελευταία περίπτωση στην απόδειξη δεν εμφανίζεται το πωλούμενο προϊόν αλλά η ένδειξη «ΔΙΑΦΟΡΑ» και η αντίστοιχη τιμή που πληκτρολογήθηκε. Επισημαίνεται ότι από τις μαρτυρικές καταθέσεις αλλά και υπόλοιπα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής προέκυψε ότι οι δικαιοδόχοι, παρά τον συμβατικό όρο που τους απαγορεύει να προμηθεύονται από αλλού προϊόντα της συλλογής (λίστας) ΔΙΑ, στην πράξη προμηθεύονται από τρίτους τόσο τα προϊόντα εκτός λίστας, όσο και προϊόντα που ανήκουν στη λίστα, ώστε αυτά συχνά να υπερβαίνουν το 20% των πωλούμενων προϊόντων. Όλα αυτά γίνονται με την ανοχή της ΔΙΑ (βλ. σχετική ένορκη κατάθεση του [...] στις 28 Ιουλίου 2006). Με βάση τα παραπάνω κατά την εκτίμηση της μειοψηφίας, το ζήτημα της αλλαγής τιμών περιορίζεται μόνο στα προϊόντα της συλλογής ΔΙΑ, και μάλιστα αυτά που προμηθεύονται οι δικαιοδόχοι απευθείας από τη ΔΙΑ. Για τα υπόλοιπα προϊόντα την αποκλειστική ευθύνη τόσο της προμήθειας όσο και της τιμολόγησης φέρουν οι δικαιοδόχοι. Σε κάθε περίπτωση, η διαπίστωση ότι υπάρχει μέθοδος εισαγωγής τιμών για τα προϊόντα εκτός καταλόγου ΔΙΑ οδηγεί κατά λογική αναγκαιότητα στο συμπέρασμα ότι με την ίδια ακριβώς μέθοδο θα μπορούσαν οι δικαιοδόχοι να εισάγουν τις τιμές και για τα υπόλοιπα προϊόντα, δηλαδή και για εκείνα που ανήκουν στον κατάλογο ΔΙΑ, τροποποιώντας έτσι τις (προτεινόμενες) τιμές που αποστέλλονται από τη ΔΙΑ.

Η ύπαρξη της σχετικής δυνατότητας αλλαγής των προτεινόμενων τιμών, δηλαδή με τον χειροκίνητο τρόπο μέσω των αντίστοιχων πλήκτρων του ΦΠΑ, δεν αμφισβητήθηκε άλλωστε ούτε από τις καταγγέλλουσες και τους μάρτυρές τους. Ωστόσο του καταλογίστηκε το μειονέκτημα ότι συνεπάγεται την έκδοση απόδειξης με την ένδειξη ΔΙΑΦΟΡΑ. Κατά την εκτίμηση της μειοψηφίας δεν επιβεβαιώθηκε ότι ο σχετικός

τρόπος τιμολόγησης συνιστά κατά τη νομολογία παραβίαση του άρθρ. 30 παρ. 7 Αγορανομικού Κώδικα, η οποία αντίθετα εντάσσει στο σχετικό αδίκημα μόνο παραβάσεις που αφορούν στην ποιότητα, την ποσότητα, τα συστατικά παρασκευής των προϊόντων κ.λπ. Σημειώνεται επίσης ότι ο τρόπος αυτός τιμολόγησης είναι ο μοναδικός τρόπος για τις εταιρίες που δε διαθέτουν δυνατότητα σαρώματος (scanning data). Αλλά και πέρα από αυτό, επισημαίνεται ότι ο συγκεκριμένος τρόπος αλλαγής τιμών άλλοτε φέρεται από τις καταγγέλλουσες ως παράνομος, άλλοτε ως χρονοβόρος, ενώ παράλληλα οι ίδιες τον επιλέγουν και τον χρησιμοποιούν όταν, κατά παράβαση της σύμβασης, πωλούν προϊόντα εκτός της συλλογής ΔΙΑ, αδιαφορώντας για τις τυχόν παράνομες συνέπειες των επιλογών τους, όταν αυτές κατευθύνονται σε επίτευξη κέρδους με αντισυμβατικό τρόπο..

Εξάλλου, κατά την άποψη της μειοψηφίας από τις καταθέσεις των μαρτύρων και τα λοιπά στοιχεία (τιμολόγια, συγκεντρωτικές καταστάσεις κ.λπ.) προέκυψε ότι υπάρχει, πέρα από τον χειροκίνητο τρόπο και άλλος απλός και εύχρηστος τρόπος αλλαγής τιμών. Ειδικότερα, με τη χρησιμοποίηση ειδικού κλειδιού στην ταμειακή μηχανή και τη χρησιμοποίηση ειδικού πλήκτρου που φέρει την ένδειξη «ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΩΝ» μπορεί η δικαιοδόχος με απλή διαδικασία να εισάγει οποιαδήποτε τιμή στην ταμειακή μηχανή, ώστε στο εξής με το σάρωμα (σκανάρισμα) του προϊόντος να εμφανίζεται η νέα τιμή και στην απόδειξη να εμφανίζεται κανονικά τόσο το πωλούμενο προϊόν όσο και η νέα τιμή. Η αλλαγή αυτή δεν είναι βέβαια οριστική, στο βαθμό που όταν η ΔΙΑ αποστέλλει νέα προτεινόμενη λίστα αντικαθίσταται αυτόματα η αλλαγμένη τιμή. Ωστόσο η δικαιοδόχος μπορεί να αποφύγει αυτό το ενδεχόμενο, αν διακόψει την επικοινωνία της με το κεντρικό server, επικοινωνία που δεν είναι on line, αλλά πραγματοποιείται μόνο κατά τις νυκτερινές ώρες (βλ. κατάθεση μάρτυρα καταγγελλουσών [...] πρακτικά 11-7-2007, ιδίως σ. 66). Άλλωστε, το γεγονός ότι στην περίπτωση αυτή θα πρέπει η δικαιοδόχος να δημιουργήσει δικές της ετικέτες τιμών και να τις επικολλήσει στα προϊόντα δεν κρίνεται ότι συνιστά επιβάρυνση για τη δικαιοδόχο, αφού ούτως ή άλλως θα όφειλε να προβεί σε αυτή την εργασία, ακόμη και αν η ΔΙΑ δεν της έστειλε προς διευκόλυνση προτεινόμενες λίστες τιμών με τις αντίστοιχες ετικέτες.

Τη σχετική δυνατότητα αλλαγής τιμών δεν αρνούνται ούτε οι καταγγέλλουσες, αλλά αμφισβητούν το χρονικό σημείο από το οποίο τους παρασχέθηκε, τοποθετώντας το μετά τον Οκτώβριο του 2006. Σε σχέση με τον τελευταίο αυτό ισχυρισμό η μειοψηφία εκτιμά ότι οι σχετικές καταθέσεις των μαρτύρων των καταγγελλουσών (κ.κ. [...] και [...]) στερούνται αξιοπιστίας. Πρώτον, διότι από τη μαρτυρική κατάθεση του μάρτυρα των καταγγελλουσών [...] προέκυψε ότι υπήρχε εξ αρχής η σχετική δυνατότητα.. Δεύτερο, διότι από τον Οκτώβριο του 2006, οπότε πλέον όλοι δέχονται ότι μπορούν να επέμβουν ηλεκτρονικά στις τιμές και να τις αλλάξουν, αποδείχθηκε ότι κατά την συντριπτική πλειοψηφία η αλλαγή τιμών γίνεται προς τα πάνω. Η διαπίστωση αυτή αποδυναμώνει τον ισχυρισμό των καταγγελλουσών ότι με την αλλαγή των προτεινόμενων τιμών επεδίωκαν να γίνουν ανταγωνιστικότερες έναντι άλλων επιχειρήσεων, αφού ουσιαστικά επιδιώκουν την αύξηση του περιθωρίου κέρδους τους, κατά κανόνα σε βάρος του καταναλωτή. Αυτό άλλωστε ανέφερε χαρακτηριστικά ο

μάρτυρας των καταγγελουσών [...], πρώην επόπτης των καταστημάτων της ΔΙΑ «Δε νομίζω ότι είχαν κάποιο λόγο να ρίξουν τις τιμές. Μπορούσαν αν θα έκαναν, να ανεβάσουν την τιμή για να κερδίσουν κάποιο ποσοστό... Δηλαδή, δεν υπήρχε λόγος ένα προϊόν το οποίο είναι ήδη φθινό να το κατεβάσουν κι άλλο... Να το κατεβάσουν κι άλλο, που να πάει;» (βλ. πρακτικά 11-7-2007 σελ. 12). Τρίτον, διότι από τις καταθέσεις των μαρτύρων της ΔΙΑ [...] και [...] καθώς και από την ανωμοτί κατάθεση του [...] προέκυψε ότι οι δικαιοδόχοι είχαν πάντα το σχετικό κλειδί το οποίο ουδέποτε τους είχε αφαιρεθεί. Συγκεκριμένα, όπως χαρακτηριστικά κατέθεσε ο [...], «...το κλειδί πρέπει να υπάρχει στο κατάστημα, σε οποιοδήποτε σημείο της Ελλάδας, γιατί μπορεί να χρειαστεί να επιλυθεί κάποιο πρόβλημα στην καρδιά του software...» (Πρακτικά 10-11-2007 σ. 88) και περαιτέρω «...κλειδιά υπήρχαν σε όλα τα καταστήματα και θα μπορούσαν να καλέσουν την [...] ότι έχασα το κλειδί μου, στείλτε κλειδί...» (πρακτικά 10-11-2007, σ. 109). Μάλιστα, κατά την κατ' αντιπαράσταση εξέταση των [...] και [...] προέκυψε ότι ο ισχυρισμός του πρώτου, ότι δηλαδή αφαιρούσε το σχετικό κλειδί από τις ταμειακές μηχανές, ήταν ανακριβής, διότι αφαιρούνταν μόνο τα κλειδιά από τα εταιρικά καταστήματα, όπου εκεί δεν ετίθετο ζήτημα αλλαγής προτεινόμενων τιμών (πρακτικά 10-11-2007 σ. 120, 121). Τέταρτον, διότι ως μοναδικό επιχείρημα για να θεμελιώσουν οι καταγγέλλουσες τον ισχυρισμό τους ότι μόνο μετά τον Οκτώβριο του 2006 μπορούν να αλλάζουν τις τιμές προβλήθηκε ότι τότε για πρώτη φορά τους διανεμήθηκε το σχετικό εγχειρίδιο με τις οδηγίες. Ωστόσο αυτός ο ισχυρισμός τους έρχεται σε αντίθεση με άλλον ισχυρισμό τους, ότι δηλαδή ουδέποτε τους είχε παραδοθεί το απαραίτητο κλειδί. Κατά λογική ακολουθία, εφόσον μπορούν πλέον, υπό τις σαφείς οδηγίες του νέου εγχειριδίου, να κάνουν χρήση του ηλεκτρονικού τρόπου αλλαγής τιμών, σε συνδυασμό με τη διαπίστωση ότι ουδέποτε ισχυρίστηκαν ότι το κλειδί τους παραδόθηκε το πρώτον μετά τον Οκτώβριο του 2006, τούτο σημαίνει ότι ήδη σήμερα διαθέτουν αλλά διέθεταν και στο παρελθόν το απαραίτητο κλειδί. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από τις σχετικές βεβαιώσεις της εταιρίας [...], σύμφωνα με τις οποίες όλα τα κλειδιά των ταμειακών μηχανών έχουν παραδοθεί μαζί με τα πληκτρολόγια των ταμειακών μηχανών στα καταστήματα όλων των δικαιοδόχων και ειδικά των καταγγελουσών, καθώς και τις ένορκες καταθέσεις δώδεκα δικαιοδόχων ότι είχαν το απαραίτητο κλειδί από την έναρξη λειτουργίας των καταστημάτων τους και είχαν εκπαιδευτεί για τον ηλεκτρονικό τρόπο αλλαγής τιμών. Επίσης, το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από το ότι ήδη σε ανύποπτο χρόνο, πριν από τις καταγγελίες, σε εξώδικο της ΔΙΑ προς μια εκ των καταγγελουσών (ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ) γίνεται αναφορά του συγκεκριμένου τρόπου αλλαγής τιμών με τη χρησιμοποίηση των κλειδιών των ταμειακών μηχανών.

Επιπρόσθετα, ισχυρισμός των μαρτύρων των καταγγελουσών ότι πριν τη διανομή του νέου εγχειριδίου δε γνώριζαν πώς να αλλάζουν ηλεκτρονικά τις τιμές, δε κρίθηκε πειστικός, διότι από τις καταθέσεις των μαρτύρων της ΔΙΑ προέκυψε ότι οι δικαιοδόχοι εκπαιδεύονταν σχετικά πριν από την έναρξη λειτουργίας των καταστημάτων τους. Επιπλέον υπήρξαν αντιφάσεις στις καταθέσεις των μαρτύρων των καταγγελουσών σε σχέση με τη διάρκεια και το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών μαθημάτων (π.χ. ενώ στην ένορκη κατάθεση του [...] αναφέρεται ότι η συνιδιοκτήτρια

του καταστήματος παρακολούθησε εκπαιδευτικό σεμινάριο διάρκειας δυο εβδομάδων στα γραφεία της DIA, στην ένορκη κατάθεση του [...] αναφέρεται ότι εκπαιδεύτηκε για μια ώρα ενώ παράλληλα εκπαιδεύτηκαν δυο υπάλληλοί του σε ένα κατάστημα DIA για μια εβδομάδα). Εξάλλου, όπως διαπιστώθηκε κατά την παρουσίαση των ταμειακών μηχανών ενώπιον της Επιτροπής κατά την ακροαματική διαδικασία, η ύπαρξη πάνω στο πληκτρολόγιο ειδικού πλήκτρου με την ένδειξη «ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΩΝ» σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η διαδικασία αλλαγής τιμών ήταν πράγματι απλούστατη και ταχύτατη, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες γύρω από αξιοπιστία και την αλήθεια των ισχυρισμών των καταγγελλουσών ότι δεν γνώριζαν ή δεν είχαν ενδιαφερθεί να μάθουν κατά την εκπαίδευση τη χρήση του σχετικού πλήκτρου. Τούτο ενισχύεται και από την κατάθεση του μάρτυρα των καταγγελλουσών [...] ότι το πλήκτρο ήταν ευδιάκριτο.

Τέλος, όσα αναφέρονται σε αγωγή μιας εκ των καταγγελλουσών κατά της DIA γύρω από τις τιμές προμήθειας των προϊόντων από τη DIA, τις τιμές μεταπώλησης στους δικαιοδόχους και τις προτεινόμενες λιανικές τιμές δεν επιδρούν στην ως άνω κρίση της μειοψηφίας, πρώτον διότι αποτελούν απλούς αγωγικούς ισχυρισμούς των οποίων η ακρίβεια δεν μπορεί να ελεγχθεί από την Επιτροπή και δεύτερον διότι αφορούν αποκλειστικά σε αστική διαφορά των μερών και δεν σχετίζονται με τυχόν αντιανταγωνιστική συμπεριφορά της DIA. Επιπλέον, η μειοψηφία εκτιμά ότι η σχετική αναφορά, και αληθής υποτιθέμενη, δε λαμβάνει υπόψη ότι η σύμβαση δικαιόχρησης, ως αμοτεροβαρής σύμβαση γεννά σε βάρος της δικαιοδόχου υποχρέωση καταβολής αντιπαροχής (royalties). Την αντιπαροχή αυτή δεν εισπράττει η DIA αυτοτελώς από τις δικαιοδόχους αλλά την ενσωματώνει στις τιμές που χρεώνει τα προϊόντα προς αυτές, γεγονός που εξηγεί τη διαφορά τιμών προμήθειας και χρέωσης. Ούτε, άλλωστε, οδηγεί σε διαφορετική αξιολόγηση των εγγράφων και των μαρτυρικών καταθέσεων η έκθεση της DIA INTERNATIONAL (06.02.2006), στην οποία προτείνονται προς την DIA HELLAS ενέργειες που θα πρέπει αυτή να ακολουθήσει ενόψει της καταγγελίας. Αντίθετα, η μειοψηφία θεωρεί ότι είναι απόλυτα εύλογο και θεμιτό να προτείνονται από τη μητρική εταιρία μέτρα για το μέλλον, ώστε να μην καταλείπεται κανένα περιθώριο αμφισβήτησης της δυνατότητας αλλαγής τιμών, πολύ περισσότερο δε να υποδεικνύονται τρόποι άμυνας κατά της εκκρεμούς καταγγελίας που ήδη χρησιμοποιήθηκαν επιτυχώς στο πλαίσιο αντίστοιχης καταγγελίας στην Ισπανία και οδήγησαν σε απαλλαγή της εκεί καταγγελλόμενης εταιρίας.

Συμπερασματικά, κατά την άποψη της μειοψηφίας, από το συνδυασμό των άρθρ. 1 ν. 703/77, 81 ΣυνθΕΚ και του Κανονισμού 2790/1999 συνάγεται ότι στην κρινόμενη υπόθεση πρόκειται για κάθετη συμφωνία δικαιόχρησης, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής του ως άνω Κανονισμού, αφού σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού η δυνατότητα του προμηθευτή να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης δεν εμποδίζει την εφαρμογή του Κανονισμού.

3. Σε σχέση με τη ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας, κατά την άποψη της μειοψηφίας επισημαίνονται τα ακόλουθα. Στην κρινόμενη υπόθεση, σύμφωνα με τον όρο 4.4.2 των συμβάσεων δικαιόχρησης των καταγγελλουσών *«απαγορεύεται ρητώς στη δικαιοδόχο η πώληση, η εμπορία ή η με οποιοδήποτε άλλο μέσο προώθηση στο κατάστημα κάθε άλλου προϊόντος εκτός των προϊόντων DIA»*. Επίσης, σύμφωνα με τον όρο 10.4. των ενλόγω

συμβάσεων η δικαιοδόχος υποχρεούται «να αγοράζει τα προϊόντα DIA τα οποία πωλεί στο κατάστημά της απευθείας από τη DIA τηρώντας υποχρεωτικά το λογισμικό σύστημα DIA ... ώστε να διατηρηθεί η ομοιόμορφη εικόνα της Αλυσίδας και της Φιλοσοφίας DIA». Ωστόσο, σύμφωνα με τους όρους του κεφαλαίου 4.5 της σύμβασης η δικαιοδόχος είχε τη δυνατότητα να προμηθεύεται από τρίτους και να πωλεί φρέσκα προϊόντα, μετά από άδεια της DIA (αλλαντικά, τυριά, προϊόντα κρεοπωλείου, οπωροκηπευτικά, κ.ά). Κατά συνέπεια, κατά την κρίση της μειοψηφίας δεν συντρέχει στην κρινόμενη περίπτωση υποχρέωση μη ανταγωνισμού που να αποκλείει κατ' άρθρ. 5 στ. α' Κανονισμού την απαλλαγή σύμφωνα με τον ως άνω Κανονισμό.

Και τούτο διότι στην πράξη οι δικαιοδόχοι προμηθεύονταν σε ποσοστά που υπερέβαιναν το 20% προϊόντα από τρίτους, είτε στο πλαίσιο της δυνατότητας που τους παρείχε η σύμβαση (κεφάλαιο 4.5) είτε κατά παράβαση της σύμβασης. Στην τελευταία μάλιστα περίπτωση με την ανοχή της DIA προμηθεύονταν από άλλους προμηθευτές όχι μόνο προϊόντα που δεν ανήκαν στη συλλογή DIA, αλλά και προϊόντα που ανήκαν στη συλλογή DIA (βλ. ένορκες καταθέσεις [...] και [...], ανωμοτί κατάθεση [...] καθώς και στοιχεία σχετικά με το δείκτη πιστότητας που προσκόμισε η DIA). Επιπλέον η μειοψηφία εκτιμά ότι ο μέσος καταναλωτής που συναλλάσσεται με ένα οποιοδήποτε κατάστημα που ανήκει σε δίκτυο δικαιόχρησης έχει τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι συναλλάσσεται με την ίδια την επιχείρηση που είναι φορέας του σήματος. Έτσι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της φαινόμενης αντιπροσώπευσης, ώστε εντέλει έναντι των καταναλωτών να υπέχει ευθύνη ο ίδιος ο δικαιοπάροχος. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί τον από μέρους του τελευταίου έλεγχο της ορθής προμήθειας των προϊόντων που πωλούν οι δικαιοδόχοι. Εξάλλου στην κρινόμενη υπόθεση η αποκλειστική προμήθεια συνδεόταν και με το ζήτημα της αντιπαροχής που ελάμβανε η DIA από τη σύμβαση δικαιόχρησης, αφού αυτή ήταν ενσωματωμένη στις τιμές προμήθειας.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας αφορά σε ποσοστό ανώτερο του 80% των συνολικών προμηθειών, η σχετική υποχρέωση δεν αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, διότι η διάρκειά της δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη (άρθρο 5 στοιχ. α' του Κανονισμού). Και τούτο διότι εφόσον η διάρκεια της σύμβασης είναι τριετής με δυνατότητα ετήσιας αυτόματης παράτασης (όροι 17.2 και 17.3 συμβάσεων δικαιόχρησης), η σχετική υποχρέωση έχει την ίδια χρονική διάρκεια, άρα κατά μέγιστα τέσσερα έτη.

Άλλωστε, ακόμη και αν επρόκειτο για υποχρέωση αποκλειόμενη από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, επισημαίνεται ότι ο Κανονισμός θα εξακολουθούσε να έχει εφαρμογή στο υπόλοιπο τμήμα της σύμβασης, εφόσον το υπόλοιπο τμήμα μπορεί να διαχωριστεί από τη μη απαλλασσόμενη υποχρέωση (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις «Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς», παρ. 57, 67).

4. Σε σχέση με τη ρήτρα απαγόρευσης ανταγωνισμού που περιέχει ο όρος 12 της σύμβασης κατά την άποψη της μειοψηφίας δε συντρέχει λόγος αποκλεισμού του παραπάνω όρου από την απαλλαγή του Κανονισμού 2790/1999. Και τούτο διότι ο εν

λόγω όρου, ενόψει και της διάρκειάς του, δεν προσκρούει στο άρθρ. 5 στ. β' του ως άνω Κανονισμού.

Εξάλλου και ως προς τον όρο αυτό η μειοψηφία επισημαίνει ότι, όπως στην υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας έτσι και στη ρήτρα μη ανταγωνισμού, ακόμη και αν αποκλειόταν από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, αυτός θα εξακολουθούσε να έχει εφαρμογή στο υπόλοιπο τμήμα της συμβάσεως, εφόσον το υπόλοιπο τμήμα μπορεί να διαχωριστεί από τη μη απαλλασσόμενη υποχρέωση.

5. Τέλος, εξετάζοντας τις υπό κρίση καταγγελίες με βάση το άρθρ. 2α ν.703/1977, η μειοψηφία εκτιμά ότι εδώ δεν τίθεται θέμα εφαρμογής της ως άνω διάταξης. Και τούτο διότι εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση οι συμβάσεις δικαιόχρησης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ομαδικής απαλλαγής του Κανονισμού 2790/1999, καλύπτονται με τεκμήριο νομιμότητας, οπότε θα ήταν αντιφατικό να αξιολογηθούν στη συνέχεια οι ίδιες συμβάσεις ή μεμονωμένες συμβατικές ρήτρες τους ως παράνομες με βάση το άρθρ. 2α ν. 703/1977.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία:

Α) Υποχρεώνει την εταιρεία ΔΙΑ HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΊΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ να παύσει την διαπιστωθείσα στο άνω σκεπτικό παράβαση των άρθρων 1 ν. 703/77 και 81 ΣυνθΕΚ και να παραλείπει αυτή στο μέλλον.

Β) Επιβάλλει πρόστιμο στην ανωτέρω εταιρεία ύψους πέντε εκατομμυρίων εκατόν ενενήντα δύο χιλιάδων τριακοσίων σαράντα έξι (5.192.346) Ευρώ για την παράβαση του καθορισμού τιμών μεταπώλησης.

Γ) Απειλεί την ανωτέρω εταιρεία σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της διαπιστωθείσας παράβασης με χρηματική ποινή ύψους επτά χιλιάδων (7.000) Ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης με την παρούσα απόφαση από την ημέρα δημοσίευσής της.

Δ) Υποχρεώνει την εταιρεία ΔΙΑ HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΊΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ:

α) να αναδιατυπώσει και να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός τριών μηνών από της κοινοποίησής της παρούσης τον όρο 6.5 των συμβάσεων της ΔΙΑ με τις δικαιολογίες, προκειμένου να απαλειφθεί ο όρος περί λιανικών τιμών.

β) να αναδιατυπώσει και να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός τριών μηνών από της κοινοποίησής της παρούσης την παρ.13.3 των συμβάσεων της ΔΙΑ με τις δικαιολογίες, προκειμένου να καταστεί σαφές ότι ο όρος «λίστες τιμών» αναφέρεται σε ανώτατες ή προτεινόμενες τιμές.

γ) να αναδιατυπώσει και να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός τριών μηνών από της κοινοποίησής της παρούσης το έντυπο των δελτίων αποστολής, προκειμένου να απαλειφθούν οι αναφορές στις λιανικές τιμές.

δ) να αναδιατυπώσει και να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της παρούσης το άρθρο 12 των συμβάσεων δικαιόχρησης της ΔΙΑ, ώστε να μην ισχύει σε περιπτώσεις λύσεως της συμβάσεως επ' αδίκω της ΔΙΑ.

Ε) Επιβάλλει πρόστιμο ύψους δέκα πέντε χιλιάδων (15.000) Ευρώ στην ανωτέρω εταιρεία για τη παράλειψη γνωστοποίησης των συμβάσεων δικαιόχρησης με τις δικαιοδόχους της (που συνήφθησαν μετά την 02-08-2005).

Η απόφαση εκδόθηκε την 22^α Μαΐου 2008.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 7 του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 1890/29.12.2006).

Ο Πρόεδρος

Σπυρίδων Ζησιμόπουλος

Η Γραμματέας

Όλγα-Ανίτα Ραφτοπούλου